

1929. évi XXX. törvénycikk a közigazgatás rendezéséről¹

I. Rész

Az önkormányzati testületek újjászervezése

I. Fejezet

Törvényhatósági igazgatás

A törvényhatósági bizottság

1. § A törvényhatóság egyetemét a törvényhatósági bizottság képviseli.

A törvényhatósági bizottság tagjai

2. § (1) A törvényhatósági bizottság tagjai:

1. a legtöbb adófizetők közül választott tagok,
2. az összes választók közül választott tagok
3. *a)* a szakszerűség képviselője,
- b)* a vallásfelekezeti képviselője és
- c)* az érdekképviselő címén tagok,
4. az örökös tagok,
5. a hivatali állásuknál fogva tagok.

(2) Jogok és köteleességek tekintetében a törvényhatósági bizottság tagjai közt nincs különbség.

(3) Ugyanannak a törvényhatósági bizottságnak mindenki csak egyféle jogcímen lehet tagja.

(4) Mindenki csak egy törvényhatósági bizottságnak lehet tagja, azonban:

a) a legtöbb adófizetők közül történt választás, vagy szakszerűség képviselője címén bárki akárhány törvényhatósági bizottságnak lehet tagja;

b) aki a legtöbb adófizetők közül történt választás címén egy vagy több törvényhatósági bizottságnak a tagja az az összes választók választása alapján tagja lehet lakóhelye törvényhatósági bizottságának is;

c) aki a vármegye székhelyéül szolgáló törvényhatósági jogú városban lakik, mindkét törvényhatósági bizottságnak bármelyik jogcímen tagja lehet.

Tagok száma

¹ Kihirdetve: 1929. VI. 29.

3. § (1) A 2. § (1) bekezdésének 1., 2. és 3. pontjai alá tartozó törvényhatósági bizottsági tagok száma a törvényhatóság lakosainak számához igazodik akként, hogy vármegyében mintegy 750, törvényhatósági jogú városban mintegy 500 lakosra esik egy-egy törvényhatósági bizottsági tag. Számuk vármegyében 150-nél kevesebb és 450-nél több, törvényhatósági jogú városban 120-nál kevesebb és 180-nál több nem lehet.

(2) Az egyes törvényhatóságok bizottsági tagjainak számát e törvény hatálybalépésének idejében az A) kimutatás tünteti fel. Ha a népszámlálás adatai később a lakosság számában legalább 10 %-os eltérést mutatnak, a tagok számát a belügyminiszter - az (1) bekezdésben foglaltak szem előtt tartásával - rendelettel felemeli vagy leszállítja.

(3) Az első bekezdésben említett bizottsági tagoknak 2/5 részét a legtöbb adófizetők, 2/5 részét az összes választók választják, 1/5 részük pedig a 2. § (1) bekezdésének 3. pontja alá tartozó tagok köréből kerül ki.

A szakszerűség képvisellete, a vallásfelekezetek képvisellete és az érdekképviselő

4. § (1) Szakszerűség képvisellete címén tagjai a törvényhatósági bizottságnak:

a) vármegyében: 1. a m. kir. állami rendőrség kerületi főkapitánya, 2. a m. kir. pénzügyigazgató, 3. az államépítészeti hivatal főnöke, 4. a kir. gazdasági felügyelőségnek a törvényhatóság területén működő vezetője, 5. a vármegye területén levő állami főiskola igazgatója, ahol főiskola nincs: a tankerületi főigazgató, 6. a kir. tanfelügyelő, 7. a törvényhatósági m. kir. állatorvos, 8. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárának ügyvezetője, 9. a vármegyei számvevőség főnöke, 10. a m. kir. erdőigazgatóságnak a vármegye területén működő vezetője, 11. ahol vármegyei általános tanítóegyesület működik, ennek az egyesületnek az elnöke;

b) törvényhatósági jogú városban: 1. a m. kir. állami rendőrség kerületi főkapitánya, akadályoztatása esetében a m. kir. állami rendőrkapitányságnak a városban működő vezetője, 2. a m. kir. pénzügyigazgató, 3. a kir. gazdasági felügyelőségnek a városban működő vezetője, 4. ahol egyetem vagy más állami főiskola is van, az egyetem rektora, ahol csak más állami főiskola van, a főiskola igazgatója, ahol sem egyetem, sem más főiskola nincs, a tankerületi főigazgató, 5. a kir. tanfelügyelő, 6. a törvényhatósági m. kir. állatorvos, 7. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárának ügyvezetője.

(2) A vallásfelekezetek képviselőinek száma híveik számarányához igazodik. Azok a vallásfelekezetek, amelyeknek hívei a törvényhatóság lakosságának aránylag csekély töredékét teszik, nem jutnak képviselőhez. A vallásfelekezeteket a legnépesebb egyházközségeik (hitközségeik) élén álló lelkészek képviselik, tekintet nélkül arra, hogy a törvényhatóság területén választók és választhatók-e? Amely törvényhatóságban valamely vallásfelekezet egyházközségeinek (hitközségeinek) száma kisebb a B) kimutatásban részére megállapított tagsági helyek számánál, a főlös számú tagsági hely betöltésének módját a belügyminiszter rendelettel szabályozza.

(3) Érdekképviselő címén tagjai a törvényhatósági bizottságnak: 1. az ügyvédi, 2. a közjegyzői, 3. a mérnöki, 4. az orvosi kamaráknak, az utóbbiak megalakulásáig az országos orvosszövetség fiókjainak, 5. a vármegyei, illetőleg városi mezőgazdasági bizottságnak, 6. a kereskedelmi és iparkamaráknak kiküldöttei, 7. a törvényhatóság területén lakó vitézek képviselői, 8. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztári választmányainak a biztosításra kötelezettek sorából kijelölt kiküldöttei; ezeken kívül vármegyei törvényhatóságokban, 9. a községi és körjegyzői egyesület kiküldöttei.

(4) A vármegyei mezőgazdasági bizottság a saját, valamint a járási és a megyei városi mezőgazdasági bizottságok tagjai közül, a törvényhatósági jogú város mezőgazdasági bizottsága a saját tagjai közül választhatja kiküldötteit. A kiküldöttek közt az 1920: XVIII. tc. 4. §-ában megállapított öt választói csoport mindenikének egyenlő számban kell képviselve lennie. Amely törvényhatósági jogú városban a mezőgazdasággal foglalkozó lakosság a város lakosságának csak csekély töredéke, a városi mezőgazdasági bizottság összes tagjai együttesen egy képviselőt küldenek a törvényhatósági bizottságba.

(5) A vitézi rend egy vagy több képviselőjét mind a vármegye, mind a törvényhatósági jogú város törvényhatósági bizottságába a vitézi megyei szék kapitánya küldi ki a vitézi rend olyan tagjai közül, akik a 7. § értelmében az illető törvényhatósági bizottság tagjaivá választhatók.

(6) Az érdekképviselői tagok kiküldésénél arra kell törekedni, hogy az egyes érdekeltségi csoportok keretein belül levő érdekeltségek aránylagos képviselőkhöz jussanak. Az az érdekképviselői csoport, amelynek tagjai aránylag csekély számúak, nem jut képviselőkhöz a törvényhatósági bizottságban.

(7) Az érdekképviselői tagok választási (kiküldési) módjának ebben a §-ban nem szabályozott irányelveit a belügyminiszter - az érdekelt miniszterekkel egyetértve - rendelettel akként szabályozza, hogy a kamarai kiküldöttek megválasztásánál csak annak a törvényhatóságnak a területén lakó kamarai tagoknak, illetőleg kereskedelmi és iparkamarai illetéket fizetőknek van szavazati joguk, amely törvényhatósági bizottságba a kiküldetés történik. Ha a választásra jogosult tagok száma négynél kevesebb, az életkorban legidősebb lesz a rendes tag, a korban következő a póttag.

(8) A vallásfelekezetek képviselőinek számát és megoszlását a B) kimutatás, az érdekképviselői tagok számát és megoszlásukat a C) kimutatás tünteti fel. A 3. § (2) bekezdésében említett esetben az érdekképviselői tagok számát és arányát a belügyminiszter rendelettel helyesbíti.

Örökös tagok

5. § (1) A törvényhatósági bizottság közgyűlése, a kijelölőbizottság előterjesztésére, a közélet terén érdemeket szerzett férfiak közül elsősorban a törvényi hatóság lakosainak sorából örökös tagokat választ.

(2) A kijelölőbizottság elnöke a főispán, akadályoztatása esetében, vagy ha a főispáni szék üres, a törvényhatóság első tisztviselője; két tagját és egy póttagját a főispán, két tagját és egy póttagját a törvényhatóság első tisztviselője jelöli ki, két tagját és egy póttagját pedig a közgyűlés választja egy évig tartó megbízással. A kijelölő bizottság tagjává nem lehet kijelölni vagy megválasztani azt, aki szakszerűség címén, vagy hivatali állásánál fogva, tagja a törvényhatósági bizottságnak. Az elnök csak szavazategyenlőség esetében szavaz.

(3) Az örökös tagokat közfelkiáltással is meg lehet választani; de ha az elnök a szavazást elrendeli, vagy ha legalább tíz jelenlévő törvényhatósági bizottsági tag a szavazás elrendelését kéri, minden egyes jelöltre külön kell szavazni és a leadott szavazatok általános többsége dönt.

(4) Az örökös tag a törvényhatósági bizottságnak életfogytig tagja, hacsak olyan helyzetbe nem jut, amely miatt a törvény értelmében törvényhatósági bizottsági tag nem lehet.

(5) Aki örökös tagságát elvesztette, ezt csak új választás útján szerezheti meg ismét.

(6) Örökös taggá azt a férfit lehet megválasztani, aki bárhol törvényhatósági bizottsági taggá választható, ha nem lakik is a törvényhatóság területén. Tényleges szolgálatban álló miniszterek, államtitkárok, főispánok és olyan köztisztviselők, akik szakszerűség képviselője címén vagy hivatali állásuknál fogva tagjai a törvényhatósági bizottságnak, nem választhatók meg örökös tagokká. Az az örökös tag, aki később kerül a felsorolt állások bármelyikébe, örökös tagsági jogait a tényleges szolgálat ideje alatt nem gyakorolhatja.

(7) Az örökös tagok száma nem lehet több a 2. § (1) bekezdése 1-3. pontjai alá tartozó tagok együttes létszámának 5 %-ánál.

Hivatali állásuknál fogva törvényhatósági bizottsági tagok

6. § (1) A törvényhatósági bizottságnak hivatali állásuknál fogva tagjai:

A) vármegyében az alispán, a főjegyző, a másodfőjegyzők, a t. főügyész, az árvaszéki elnök, a t. főorvos, a járási főszolgabírák, az árvaszéki ülnökök, az alügyészek és a megyei városok polgármesterei;

B) törvényhatósági jogú városban a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző, a városi tanácsnokok az árvaszéki elnök, az árvaszéki ülnökök, a t. főügyész, az alügyészek, a t. főorvos, a városi mérnöki hivatal vezetője, a városi erdészeti hivatal vezetője és a főszámvevő.

(2) Az (1) bekezdésben nem említett főiskolai képzettséghez kötött állást betöltő törvényhatósági tisztviselők, valamint a tiszteletbeli tisztviselők a közgyűlésen megjelenhetnek és felszólalhatnak, felhívásra kötelesek is felszólalni, szavazati jogot azonban csak akkor gyakorolhatnak, ha tagjai a törvényhatósági bizottságnak.

Törvényhatósági választójog és választhatóság

7. § (1) Törvényhatósági választójoga van annak, aki az országgyűlési képviselőválasztóknak a törvényhatósági választás évére érvényes névjegyzékébe a törvényhatóság területén fel van véve és legalább hat év óta lakik a törvényhatóság területén, vagy van ott lakása.

(2) A választójog gyakorlására nézve az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925: XXVI. tc. 8. §-ának (2) és (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket, az állampolgárság kellékének elbírálása tekintetében az ugyanazon törvény 3. §-ában foglalt rendelkezéseket, a helybenlakás időtartamára nézve pedig az ugyanazon törvény 4. §-ának (2), (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni.

(3) A törvényhatósági bizottság tagjává csak azt a férfit lehet megválasztani, illetőleg a 4. § (3) bekezdése alapján érdekképviselőként kiküldeni akinek a választás időpontjában az (1) bekezdés értelmében választójoga van, ha 30. életévét betöltötte, bárhol bármilyen állami egyenesadót vagy a törvényhatóság területén községi adót fizet és törvényhatósági jogú városban: ha írni olvasni is tud. Törvényhatósági jogú városban az előbb felsorolt feltételek mellett a 2. § (1) bekezdésének 2. pontja alá tartozó törvényhatósági bizottsági tagok csoportjában meg lehet választani azt a nőt is aki a középiskolát elvégezte vagy akinek ezzel egyesülő értékű iskolai képzettsége van. A középiskolával tanértékre nézve egyenrangú tanintézetek részletes jegyzékét a vallás- és közoktatásügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve, rendelettel állapítja meg.

(4) Aki a (4) bekezdésben meghatározott feltételeknek egyébként megfelel, azt meg lehet választani akkor is, ha a választók névjegyzékébe nincs felvéve.

(5) A legtöbb adófizetők csoportjában azt, is meg lehet választani, aki nem lakik a törvényhatóság területén.

(6) Az országgyűlési képviselőt abban a törvényhatóságban, amelyben választókerülete van, ha a 7. § (3) bekezdésében meghatározott egyéb feltételek fennállanak, az összes választók akkor is megválaszthatják, ha nem lakik a törvényhatóság területén, sem ott községi adót nem fizet. Az ilyen törvényhatósági bizottsági tag tagsága megszűnik, ha országgyűlési képviselői megbízatása megszűnt, kivéve, ha országgyűlési képviselői megbízatása az országgyűlés időtartamának lejártá vagy a képviselőház feloszlata miatt szűnt meg és a törvényes határidőben újra összehívott országgyűlésnek ugyanabban a törvényhatóságban tagjává választották.

(7) Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925: XXVI. tc. 10. § (1) bekezdésének 1., 3-6. pontjában és (2) bekezdésében megállapított rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni a törvényhatósági bizottsági taggá választhatóságra is.

Kizáró okok és összeférhetlenség

8. § (1) Vármegyében nem lehet tagja a törvényhatósági bizottságnak az, aki az 1925: XXVI. tc. 10. § (1) bekezdésének 1., 3-6. pontjában és (2) bekezdésében megállapított okok valamelyike miatt országgyűlési képviselő nem lehetne; a most idézett pontok alkalmazásánál azonban csak olyan rágalmozás vagy izgatás miatt történt elítéltetés jöhet tekintetbe, amelyet ennek a törvénynek hatálybalépése után követtek el, az 5. pontban foglalt rendelkezéseket pedig megfelelően kell alkalmazni valamennyi érdekképviseleti kiküldöttre is.

(2) Törvényhatósági jogú városban a kizáró okokat a törvényhatósági bizottság, a Budapest székesfővárosra mindenkor hatályos jogszabályok alapulvétele mellett, szabályrendelettel állapítja meg.

(3) Vármegyében és törvényhatósági jogú városban egyaránt összeférhetetlen helyzetbe kerül a törvényhatósági bizottságnak az a tagja:

a) aki a főispánnál, a törvényhatóság hatóságainál vagy közegeinél, üzemeinél vagy vállalatainál, saját vagy más ügyében vagy érdekében olyan módon, okból vagy célból jár el, amely a köztisztességbe ütközik;

b) aki a törvényhatóság érdekeit közvetlenül vagy közvetve érintő vagyoni természetű ügyben ügyvédként, megbízottként vagy képviselőként a törvényhatósággal szemben jár el. Nem kerül azonban összeférhetetlen helyzetbe az a törvényhatósági bizottsági tag, aki saját vagy házastársa ügyében annak megbízottjaként, valamint gyermeke, gyámoltja- vagy gondnokoltja képviselőjeként jár el.

A legtöbb adófizetők névjegyzéke

9. § (1) A legtöbb adófizetők névjegyzékét ötvenként, a választást közvetlenül megelőző szeptember hó 30-áig a községek, illetőleg a városi adóhivatalok kimutatásai alapján, a számításba vehető adóösszegek nagyságának sorrendje szerint, az igazolóválasztmány állítja össze és teszi közzé.

(2) A legtöbb adófizetők névjegyzékébe csak azt a férfit lehet felvenni, akinek valamelyik törvényhatóság területén törvényhatósági választójoga van és a választás évében 30. életévét betölti.

(3) A névjegyzékbe, az adóösszegek nagysága szerint következő sorrendben, vármegyében háromszor, törvényhatósági jogú városban hatszor annyi legtöbb adófizetőnek a nevét kell felvenni, ahány legtöbb adófizetők közül választott rendes tagja van a törvényhatósági bizottságnak.

(4) A községek, illetőleg városi adóhivatalok által készített kimutatások összeállításánál a törvényhatóság területén kivetett földadót, házadót, az ezek után kivetett községi pótdadót és a törvényhatósági jogú városnak vagy a vármegye területén fekvő községeknek javára eső általános kereseti adót - beleértve az alkalmazottak kereseti adóját is - kell számításba venni.

(5) A bérlő és haszonbérlő részéről fizetett ház- és földadót a tulajdonos javára kell számításba venni.

(6) Kétszeresen kell számítani annak az adóját:

a) aki a Magyar Tudományos Akadémia tagja;

b) akinek valamely főiskolán vagy ezzel tanértékre nézve egyenrangú iskolán szerzett és a magyar államban érvényes oklevele vagy államvizsgálati bizonyítványa van, vagy aki a főiskolával tanértékre egyenlő értékű katonai iskolát végzett;

c) aki a vitézi rendnek egyéni érdeme alapján tagja, vagy aki az arany vitézségi érem tulajdonosa.

(7) Aki az adó kétszeres számítására való jogosultságát az igazolóválasztmány előtt igazolta, azt mindaddig nem kell újra igazolnia, amíg jogosultságát kellő alapon meg nem támadják, avagy amíg az igazolás szüksége hivatalból fel nem merül.

(8) A férj vagy atya adóösszegébe a feleség, illetőleg a kiskorú gyermekek adóösszegét is be kell számítani, kivéve ha a feleség, illetőleg a kiskorú gyermekek vagyonát nem kezeli.

(9) Ha többen egyenlő nagyságú adóösszeg alapján jutnának a névjegyzékbe, sorrendi elsőbbsége van annak, akinek az adóját kétszeresen számították; egyébként az igazolóválasztmány elnöke sorshúzással dönt.

(10) Az ideiglenes adómentesség, valamint az, hogy az adófizető adójával hátralékban van, a legtöbb adófizetésen alapuló jogot nem érinti.

(11) A legtöbb adófizetők névjegyzéke ellen - közzétételétől (kifüggesztésétől) számított 15 nap alatt - az igazolóválasztmányhoz felszólalással, az erre hozott véghatározat ellen pedig annak kézbesítésétől számított 15 nap alatt panasszal lehet élni a közigazgatási bírósághoz, amely soronkívül, de lehetőleg a panasz beérkezésétől számított 30 nap alatt dönt. A jogorvoslatok igénybevételére nézve a 11. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezések irányadók.

A legtöbb adófizetők választása

10. § (1) A törvényhatósági bizottság legtöbb adófizető tagjait a törvényhatóság székházában a legtöbb adófizetők névjegyzékébe felvett választók választják.

(2) A választókat az adóösszeg nagyságának sorrendjében három egyenlő csoportba kell osztani. Minden csoportból a legtöbb adófizetők közül választandó tagok harmadrészenek megfelelő számú tagot kell választani, akiket vármegyében az egyes csoportokba tartozók maguk közül, törvényhatósági jogú városban pedig a legtöbb adófizetők névjegyzékébe felvett összes választók együttesen választanak akként, hogy először a rendes tagokat, azután, az eredmény kihirdetése után, a póttagokat választják meg. A választásnál figyelmen kívül kell hagyni azt a szavazatot, amelyet olyan személyre adtak le, aki az illető csoport névjegyzékében nem fordul elő. Ha valaki a megengedett számnál több személyre szavaz, nem szabad figyelembe venni azt a szavazatot, amely a névsor végén fölös számú személyre esett.

(3) A legtöbb adófizetők köréből történő rendes és póttag választásánál a választójog gyakorlása kötelező. Aki szavazási kötelezettségének teljesítését igazolatlanul elmulasztja, a legközelebbi választásnál nem szavazhat és a törvényhatósági bizottság tagjává sem választható meg.

(4) A legtöbb adófizetők választási eljárását a belügyminiszter rendelettel szabályozza.

Az összes választók névjegyzéke

11. § (1) A törvényhatósági választók névjegyzékét az igazolóválasztmány ötvenkint, a választás évében, május hó 31-ig állítja össze.

(2) A névjegyzék összeállításának alapjául az országgyűlési képviselőválasztóknak az összeállítás évére érvényes névjegyzéke szolgál.

(3) Az igazolóválasztmány a törvényhatósági választók névjegyzékét június hó 1-től június hó 15-ig közszemlére teszi ki, amely idő alatt az ellen az igazoló választmányhoz felszólalásnak, az erre hozott véghatározat ellen pedig a határozat kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt a közigazgatási bírósághoz, panasznak van helye.

(4) A jogosulatlan felvétel miatt bármelyik választó, a kihagyás miatt azonban csak maga az érdekelt szólalhat fel. A felszólalást elutasító véghatározat ellen csak a felszólaló, az annak helytadó véghatározat ellen pedig csak a kihagyott fél, és ha a felszólalás alapján valakit felvettek a névjegyzékbe, a felvétel ellen bármelyik választó élhet panasszal a közigazgatási bírósághoz.

(5) A jogosulatlan felvétel ellen irányuló felszólalás és közigazgatási bírósági panasz csak arra alapítható, hogy a megtámadott neve a törvényhatóság területén nincs benne az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékében vagy nem lakik hat év óta a törvényhatóság területén; a jogosulatlan kihagyás ellen irányuló felszólalás és közigazgatási bírósági panasz pedig csak arra alapítható, hogy a kihagyott neve a törvényhatóság területén az országgyűlési képviselőválasztóknak a választás évére érvényes névjegyzékében benn van és hat év óta, törvényhatóság területén lakik.

Választókerületek

12. § (1) A törvényhatósági választók a törvényhatósági bizottsági tagokat választókerületenként választják.

(2) A választókerületeket, a járások és megyei városok határain belül, a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg lehetőleg akként, hogy abban a vármegyében, amelynek lakossága 500,000-nél több, egy-egy választókerületben 4000 választónál kevesebb és 12,000 választónál több, az 500,000-nél kisebb lakosságú vármegyében 1000 választónál kevesebb és 6000 választónál több, a törvényhatósági jogú városban pedig 1000 választónál kevesebb és 2000 választónál több ne legyen.

(3) Az egyes választókerületekre eső bizottsági tagok számát, a (2) bekezdés keretei közt, és mindig páros számban, a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg akként, hogy minden választókerület lehetőleg annyi bizottsági tagot válasszon, mint amennyi a kerület választóinak a törvényhatóság összes választóihoz viszonyított aránya szerint a kerületre esik.

A választások sorrendje. A megbízás időtartama. Póttagok

13. § (1) A törvényhatósági választások napját a törvényhatósági bizottság közgyűlése tűzi ki.

(2) A legtöbb adófizető tagok választását az összes választók köréből történő választások előtt kell megtartani.

(3) A legtöbb adófizető és az érdekképviselői bizottsági tagokat megbízatása öt évre szól.

(4) Az összes választók közül választandó bizottsági tagokat ötévenként tíz évre választják akként, hogy ötévenként és választókerületenként kilép a választott tagoknak az a felerésze, amelyiknek ötéves megbízatása lejárt. Az első öt év leteltével a kilépő bizottsági tagokat az igazolóválasztmány kerületenként sorshúzással jelöli ki.

(5) Minden választásnál, illetőleg kiküldésnél (4. § (3) és (4) bek.) póttagokat is kell választani, illetőleg kiküldeni, mégpedig a legtöbb adófizetők választásánál azoknak mind a három csoportjából.

(6) A póttagok száma félannyi, mint az összes rendes tagoké. Ha a választás alá eső, illetőleg kiküldendő rendes tagok száma páratlan, a póttagok számát felfelé kell kikerekíteni.

(7) Valamennyi póttag megbízatásának hatálya öt év leteltével véget ér.

(8) A rendes tagok és a póttagok választása, illetőleg kiküldése - a legtöbb adófizetők közül történő választás kivételével (10. § (2)) - együtt történik. Azok, akikre több szavazat esett, lesznek a rendes, a többiek - a rájuk esett szavazatok sorrendjében - a póttagok. Szavazategyenlőség esetében azt illeti a rendes tagság, illetőleg a sorrendi elsőbbség, akinek magasabb az iskolai képzettsége. Ha az elsőbbséget ezen az alapon nem lehet megállapítani a választási elnök sorshúzással dönt.

(9) A megüresedett rendes tagsági helyekre a sorrendben első póttag lép. A póttagokat a törvényhatóság első tisztviselője hívja be és a behívás megtörténtét az elnök jelenti be a közgyűlésnek. A behívott póttag megbízása addig tart, amíg azé a rendes tagé tartott volna, akinek helyébe lépett.

Választási hirdetések

14. § (1) A választással kapcsolatos falragaszok (plakátok) és röpcédulák a legszükségesebb tárgyilagosságon - a gyűléseket hirdető falragaszok (plakátok) és röpcédulák pedig a gyűlések helyén, idején és a szónokok, jelöltek személyének megjelölésén - kívül semmi más szöveget és semmiféle ábrát nem tartalmazhatnak.

(2) Aki ezt a tilalmat megszegi, vétséget követ el és őt, ha cselekménye súlyosabb büntetőrendelkezés alá nem esik, két évig terjedhető fogházzal kell büntetni.

(3) Az (1) bekezdésben megállapított tilalom hatálya a választások napjának kitűzésétől a választások befejezéséig tart.

Választási eljárás az összes választók közül történő választásnál

15. § (1) A választás az egyes választókerületekben egy napnál tovább nem tarthat. A választást kis- és nagyközségekben reggel 9 órától délután 4 óráig, városokban este 8 óráig megszakítás nélkül kell megtartani. Ezen a határidőn túl szavazatot elfogadni nem szabad. Olyan szavazókörben, amelyben a választók száma 600-nál több, egynél több szavazatszedő küldöttséget lehet alakítani. A választásokat vármegyében három, törvényhatósági jogú városban egy nap alatt valamennyi választókerületben meg kell tartani.

(2) A választást az egyes választókerületekben a választási elnök, akadályoztatása esetében a helyettes elnök vezeti. A választási elnököt és helyettes elnököt választókerületenként a törvényhatósági bizottság közgyűlése választja. Mindkettőnek akadályoztatása esetében a törvényhatóság első tisztviselője jelöl ki helyettest.

(3) A választási elnök (helyettes elnök) a járási főszolgabíró, illetőleg a polgármester előtt a következő esküt teszi le:

„Esküszöm, hogy a választási elnökre bízott tennivalókban híven, részrehajlás nélkül fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

Szavazás és a szavazatok összeszámlálása

16. § (1) A bizottsági tagok választásánál, illetőleg kiküldésénél a szavazás titkosan, a hivatalból rendelkezésre bocsátott egyenlő szavazólapokkal történik. Minden választónak egy szavazata van. A választójogot csak személyesen lehet gyakorolni.

(2) A szavazás az országgyűlési képviselőválasztásokra megállapított szavazókörökben történik.

(3) A választási elnök kijelöli a szavazatszedő küldöttséget. A szavazatszedő küldöttséget úgy kell megalakítani, hogy az egy elnökből, egy helyettes elnökből, egy rendes tagból, egy póttagból, egy jegyzőből és egy helyettes jegyzőből álljon. Községi (kör-) jegyzők hivatalos működésük területén a kijelölést kötelesek elfogadni.

(4) A szavazatszedő küldöttség tagjai a választási elnök előtt a következő esküt teszik le:

„Esküszöm, hogy a szavazatszedő küldöttségre bízott tennivalókban híven, részrehajlás nélkül fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

(5) A választók, a szavazás megkezdése előtt, a szavazatszedő küldöttség mellé négy bizalmiférfit jelölnek ki. Ha a választók ezzel a jogukkal élni nem kívánnak, a bizalmiférfiakat a szavazatszedő küldöttség elnöke jelöli ki. A választás helyén együtt jelenlévő ötven választó jogosult egy bizalmiférfit személy szerint megjelölni, a bizalmiférfiak száma azonban ebben az esetben sem lehet négynél több.

(6) A szavazók személyazonosságának ellenőrzése céljából a választásnál a községek bírái és jegyzői, illetőleg a hatóság közegei hivatalból kötelesek jelen lenni.

(7) Törvényhatósági jogú városban a törvényhatósági bizottság tagjait és póttagjait csak azok közül lehet választani, akiket egyénenként vagy többet együtt az illető választókerület választóinak akkora csoportja ajánl, amely csoport a választókerület választói legalább 5 %-ának megfelel. Az ajánlók névaláírásának hitelesítésére a 23. § (3) bekezdésében a törvényhatósági bizottság összehívását kérelmezők aláírásának hitelesítésére megállapított rendelkezések irányadók azzal az eltéréssel, hogy a hitelesítést a polgármester által kijelölt tisztviselők is végezhetik.

(8) Az ajánlást a választás napját megelőző nyolcadik napon délelőtt 9 órától délután egy óráig terjedő időben kell a választási elnöknek - az előre közhírré tett helyen és hivatalos helyiségben - írásban átnyújtani.

(9) Az ajánlás részleteit - az 1925: XXVI. tc. 62. §-ának (6)-(14) és (16)-(21) bekezdéseiben foglalt rendelkezések szem előtt tartásával - a belügyminiszter rendelettel szabályozza.

(10) Az ajánlás körül elkövetett szabálytalanságok vagy visszaélések megtorlására az 1925: XXVI. tc. 144-150. §-ainak rendelkezései irányadók.

(11) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttsége vagy elnök helyettes elnöke - a jegyző és az esetleg jelenlévő bizalmiférfiak előtt - összeszámolja a szavazatokat.

(12) Ha valaki a választás alá eső rendes és póttagok számánál több személyre szavazott, nem szabad figyelembe venni azt a szavazatot, amely a névsor végén főlös számú személyre esett.

(13) A szavazatok összeszámolása után a választás lefolyásáról minden szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyvet készít. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni: 1. a szavazás helyét és napját, 2. a szavazatszedő küldöttség tagjainak és bizalmiférfiainak nevét, 3. a szavazás megkezdésének és befejezésének időpontját, 4. a választás, illetőleg a szavazás során előfordult fontosabb mozzanatokat, 5. a szavazás eredményét. A jegyzőkönyvet a szavazatszedő küldöttség elnöke (helyettes elnöke), jegyzője és a bizalmiférfiak írják alá. Ha a bizalmiférfiak aláírás előtt eltávoznak vagy az aláírást megtagadják, ezt a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni, de ez a körülmény a jegyzőkönyv hitelességét nem érinti.

(14) A jegyzőkönyvet három példányban kell elkészíteni; annak egy példányát a szavazólapokkal és a választók névjegyzékével együtt a szavazatszedő küldöttség egyik tagja a választókerület székhelyére a választási elnökhöz haladéktalanul beszállítja; egy példányát a szavazatszedő küldöttség elnöke az igazolóválasztmány elnökének címére postára adja; egy példányát pedig magánál tartja. A választási elnökhöz küldött iratokat tartalmazó borítékot a szavazatszedő küldöttség elnöke és jegyzője, esetleg a bizalmiférfiak valamelyike is, pecsétjével lezárja.

(15) E § (2)-(14) bekezdéseinek rendelkezései csak az összes választók közül történő választásra érvényesek.

A választás eredményének megállapítása és kihirdetése

17. § (1) Valamennyi szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyveinek beérkezése után a választási elnök az általa kijelölt jegyzőkönyvvezető, a szavazatszedő küldöttségek jelenlévő tagjai és az esetleg jelenlévő bizalmiférfiak előtt a jegyzőkönyvek alapján a szavazatokat összeszámolja és az eredményt azonnal kihirdeti.

(2) A választási eredmény megállapításáról és kihirdetéséről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a választási elnök, a jegyzőkönyvvezető, a szavazatszedő küldöttségek jelenlévő tagjai és a megjelent bizalmiférfiak írnak alá. A szavazatszedő küldöttségek tagjainak és a bizalmiférfiaknak elmaradása, vagy az a körülmény, hogy ezek a jegyzőkönyv aláírását megtagadják, az eljárás érvényességét nem érinti.

(3) A jegyzőkönyvet - a szavazatszedő küldöttségek jegyzőkönyveivel, a választási névjegyzékkel és a szavazólapokkal együtt - az igazolóválasztmány elnökéhez haladéktalanul el kell küldeni.

Jogorvoslat a választások ellen. Felülvizsgálat hivatalból

18. § (1) A választás (kiküldés) szabályellenessége vagy a választhatóság hiánya miatt, a választás napjáról számított 15 nap alatt, felszólalással lehet élni az igazolóválasztmányhoz. Felszólalási joga van mindenkinek akinek a választásnál vagy kiküldésnél szavazati joga volt.

(2) Az igazolóválasztmány minden rendes és póttag tagsági jogát hivatalból is megvizsgálja. Az igazolóválasztmány a felszólalások felett és a meg nem támadott választások (kiküldések) érvényessége kérdésében további 15 nap alatt határoz.

(3) Az igazolóválasztmány véghatározata ellen 15 nap alatt panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz, amely soronkívül, de lehetőleg a panasz beérkezésétől számított 30 nap alatt dönt.

(4) Az örökös tagok és a kisgyűlés (34. §) tagjainak választása ellen a választás napjától számított 15 nap alatt panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

(5) A felszólalás és a panasz joga a törvényhatósági tiszti ügyész is megilleti. A tiszti ügyész a felszólalást, illetőleg a panaszt nem vonhatja vissza.

(6) Ha az igazolóválasztmány vagy a közigazgatási bíróság a választást (kiküldést) megsemmisíti, az új választást a közgyűlés rendeli el.

(7) Ha csak egyes tag választását (kiküldését) semmisítették meg, helyébe a póttagot kell behívni.

(8) Az a törvényhatósági bizottsági tag, akinek választását (kiküldését) megtámadták, tagsági jogait mindaddig gyakorolja, amíg megválasztását (kiküldését) jogerősen meg nem semmisítették.

(9) Az a törvényhatósági bizottsági tag, akinek választását (kiküldését) felszólalással támadták meg, az igazolóválasztmány véghatározatának kézbesítésétől számított 8 napon túl megbízatásáról az ügy jogerős eldöntéséig nem mondhat le.

Választás több tagsági jog között

19. § (1) Ha valaki több helyen vagy különböző címeken lesz tagjává a törvényhatósági bizottságnak, az - amennyiben többszörös tagsága ellenkezik a 2. § (4) bekezdésének rendelkezéseivel - a legkésőbb kapott megbízás jogerős igazolásától számított 15 nap alatt köteles az igazolóválasztmány elnökének bejelenteni, hogy melyik megbízást tartja meg. Aki ezalatt a határidő alatt nem nyilatkozik, annak az összes választóktól eredő megbízása érvényes, és ha ilyen több van, azok közül az, amelyiket a legtöbb szavazattal kapta.

(2) Az a törvényhatósági tisztviselő, akit állásánál fogva tagsági jog illet meg, ha más címen is tagsági megbízatáshoz jut, addig, amíg az utóbbi megbízatása tart, a hivatali állásával járó tagsága címén nem gyakorolhat szavazati jogot.

Igazolóválasztmány

20. § (1) Az igazolóválasztmány az elnökön kívül nyolc törvényhatósági bizottsági tagból áll, akiket a törvényhatósági bizottság közgyűlése egy évre választ. Elnöke a főispán, akadályoztatása esetében vagy ha a főispáni szék üres, a törvényhatóság első tisztviselője.

(2) Az igazolóválasztmány határozóképeségéhez az elnökön kívül legalább négy tag jelenléte szükséges. Az elnök csak szavazategyenlőség esetében szavaz.

(3) Az igazolóválasztmány ülései nyilvánosak. Az üléseken a törvényhatósági tiszti ügyész vagy helyettese köteles jelen lenni; a tárgyalásban is részt vehet, de szavazati joga nincs.

A bizottsági tagság megszűnése

21. § (1) A törvényhatósági bizottsági tagságnak valamely kizáró ok vagy összeférhetetlenség miatt bekövetkezett elvesztésén (8. §), a bizottsági tag elhalálózásán, önjogúságának elvesztésén, választásának (kiküldésének) megsemmisítésén kívül megszűnik a törvényhatósági bizottsági tagsága:

1. a legtöbb adófizetők közül választott annak a tagnak, aki törvényhatósági bizottsági tagságáról lemond vagy akinek vagyoni helyzete akként változik, hogy a legtöbb adófizetők névjegyzékébe nem volna felvehető;

2. az összes választók közül választott annak a tagnak, aki bizottsági tagságáról lemond;

3. annak, aki szakszerűség címén vagy hivatali állása alapján tagja a törvényhatósági bizottságnak, ha tagságának alapjául szolgáló állásáról lemond vagy nyugdíjba megy vagy állását elveszti;

4. annak a lelkésznek, aki a 4. § (2) bekezdése alapján tagja a törvényhatósági bizottságnak, ha nem lelkésze többé a törvényhatósági bizottsági tag küldésére jogosult egyházközségnek vagy ha maga az egyházközség szűnt meg;

5. annak az érdekképviselői kiküldöttnek, aki törvényhatósági bizottsági tagságáról lemond, vagy ha nem tagja többé annak a szervezetnek vagy intézménynek, amely őt kiküldte, vagy ha az a szervezet vagy intézmény szűnt meg, amely a törvényhatósági bizottsági tag kiküldésére jogosult volt;

6. annak az örökös tagnak, aki törvényhatósági bizottsági tagságáról lemond.

(2) A törvényhatósági bizottsági tagságnak az (1) és (7) bekezdésben említett okok valamelyike miatt bekövetkezett megszűnése kérdésében - az összeférhetetlenség kivételével - igazolóválasztmány haladéktalanul határoz.

(3) Az igazolóválasztmány minden év végén hivatalból megvizsgálja, hogy a legtöbb adófizetők közül választott tagok valamelyikére nézve nem állott-e be a vagyoni képesítés elvesztése. Akire nézve ennek bekövetkezését megállapítja, tagságának megszűnése kérdésében haladéktalanul határoz.

(4) Az igazolóválasztmány határozata ellen 15 nap alatt panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

(5) Az összeférhetetlenségi bejelentéseket az igazolóválasztmány készíti elő tárgyalásra és terjeszti döntés végett a nyolctagú összeférhetlenségi bizottság elé.

(6) Az összeférhetlenségi bizottság a törvényhatósági bizottságnak abból a harminc nem tisztviselő tagjából alakul, akiket a kijelölőbizottság (5. § (2)) évről-évre kijelöl. A kijelölt tagok a megbízatást kötelesek elfogadni.

(7) Ha összeférhetlenségi kérdés vár eldöntésre, a főispán, akadályoztatása esetében vagy ha a főispáni szék üres, a törvényhatóság első tisztviselője a harminc kijelölt tagot összehívja és a megjelentek közül kisorsolja az összeférhetlenségi bizottság nyolc rendes és három póttagját. Aki a meghívásnak igazolatlanul nem tesz eleget, azt a törvényhatósági bizottság közgyűlése - az elnök bejelentése alapján - nyilvánosan figyelmezteti kötelességére. Aki másodízben is igazolatlanul elmarad, elveszti törvényhatósági bizottsági tagságát.

(8) A nyolctagú összeférhetlenségi bizottság elnökét és jegyzőjét tagjai közül maga választja és az összeférhetlenség kérdésében titkos szavazással végérvényesen határoz. A határozathozatalnál az elnök mindig szavaz; szavazategyenlőség esetében határozatként azt kell kimondani, hogy nincs összeférhetlenség. Az összeférhetlenségi bizottság előadója az a törvényhatósági tisztviselő, aki az ügyet az előkészítő igazolóválasztmányban előadta; - akadályoztatása esetében az, akit helyette a törvényhatóság első tisztviselője a törvényhatóság tisztviselői közül kijelöl.

(9) Ha az összeférhetlenségi bizottság a 8. § (3) bekezdésének *a*) pontja alapján állapítja meg az összeférhetlenséget, megállapítása a törvényhatósági bizottsági tagság megszűnését vonja maga után; - ha pedig azt a 8. § (3) bekezdésének *b*) pontja alapján állapítja meg, felszólítja az érdekelt törvényhatósági bizottsági tagot, hogy az összeférhetlenségi helyzetet nyolc nap alatt szüntesse meg és ezt ugyanazon határidő alatt igazolja vagy mondjon le törvényhatósági bizottsági tagságáról. Ha az érdekelt törvényhatósági bizottsági tag összeférhetetlen helyzetének megszüntetését nyolc nap alatt nem igazolja, az összeférhetlenségi bizottság megállapítja törvényhatósági bizottsági tagságának megszűnését.

(10) Akinek törvényhatósági bizottsági tagsága bármilyen okból megszűnt, annak megszűnik minden olyan bizottsági, választmányi, kiküldöttségi stb. tagsága, amelyhez törvényhatósági bizottsági tagsága révén jutott.

(11) A törvényhatósági bizottsági tagság jogerős megszűnése esetében a törvényhatóság első tisztviselője a póttag behívása (13. § (9)) iránt intézkedik. Ha már nincs behívható póttag, vagy ha olyan törvényhatósági bizottsági tagsági hely üresedett meg, amely nem tölthető be póttag behívásával, a törvényhatóság első tisztviselője erről a választásra vagy kiküldésre jogosult hatóságot, szervezetet vagy intézményt azzal a felhívással értesíti, hogy a megüresedett helyre rendes és póttagok megválasztása, illetőleg képviselő és esetleg póttag kiküldése iránt legfeljebb három hónap alatt gondoskodjék. A felhívás következtében megválasztott vagy kiküldött tagok, póttagok és kiküldöttek megbízása addig tart, amíg annak a megbízása tartott volna, akinek tagsága megszűnt.

(12) Amíg a törvényhatósági bizottsági tagság megszűnését jogerősen nem állapították meg, az érdekelt bizottsági tag tagsági jogát gyakorolja.

A törvényhatósági bizottság közgyűlésének hatásköre

22. § (1) A törvényhatósági bizottság közgyűlésének hatásköre a törvényhatóság területét, szervezetét és gazdaságát érintő és általában azokra a kérdésekre terjed ki, amelyekben a törvényhatóság állásfoglalását vagy irányító akaratát kell kifejezésre juttatni.

(2) Ehhez képest a törvényhatósági bizottság közgyűlése:

1. gyakorolja a politikai (1886: XXI. tc. 2. § *c*)), levelezési, felírási jogot, a közigazgatási bírósági panaszjogot (1907: LX. tc.) és a jelen törvényben megállapított fegyelmi jogkört;

2. alkotja a törvényhatósági szabályrendeleteket;

3. határoz a területét érintő és a szervezetével kapcsolatos és hozzáutalt kérdésekben;

4. tárgyalja a számonkérőszék jelentését, a törvényhatóság első tisztviselőjének jelentését, valamint a közigazgatási bizottság jelentéseit és javaslatait;

5. felügyeletet gyakorol a közigazgatás önkormányzati szerveinek működése felett;

6. beiktatja a főispánt és tőle az esküt kiveszi;

7. határoz a felfüggesztett törvényhatósági első tisztviselő helyettesítése, az összes törvényhatósági tisztviselők felelősség alól felmentése és a törvényhatósági tisztviselők nyugdíjazása kérdésében;

8. választja a törvényhatóság választás alá eső tisztviselőit, a törvényhatósági bizottság örökös tagjait, a bizottságok és választmányok választás alá eső tagjait, a felsőházba küldendő rendes és póttagokat és mindazokat, akiket valamely közjogi szervhez a törvényhatóság képviselétében választás útján kell kiküldeni;

9. irányítja saját gazdasági természetű ügyeit, megállapítja a költségvetést és zárszámadást, törvényhatósági jogú városban a beruházási és a városrendezési tervet;

10. határoz a vagyonszerzés, elidegenítés vagy megterhelés, terhes szerződés vagy egyesség kötése kérdésében; azonban ez a jog vármegyében 10,000, törvényhatósági jogú városban 50,000 pengő értékig a kisgyűlés hatáskörébe tartozik; a visszatérő szolgáltatásokból álló kötelezettség értékét (ideértve a bérleti és haszonbérleti szerződést is) valamennyi szolgáltatás együttes összege adja; egyébként az érték megállapítására az 1911: I. tc. 6. §-ának rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni;

11. határoz a törvényhatóság vagyona, jövedelmének hovafordítása, a saját és a kezelésében lévő készpénzek gyümölcsöztetése, a gyámpénztári pénzkészleteknek mely pénztintézeteknél és mekkora összegek erejéig elhelyezése, középületek emelése, közintézmények és üzemek, berendezések, vállalatok létesítése és rendeltetése, szervezeti és kezelési módjuk megállapítása kérdésében, gondoskodik saját szükségleteinek fedezéséről, közszolgáltatások behozataláról, határoz az érdekszövetség létesítése vagy a meglévőkhöz csatlakozás kérdésében;

12. megállapítja a törvényhatósági közgyűlés és a kisgyűlés ügyrendjét, üléseinek számát és időközzeit és

13. határoz a községi képviselőtestületek feloszlatásának tárgyában teendő előterjesztés kérdésében.

(3) A törvényhatósági bizottság hatáskörébe utalt azokban az ügyekben, amelyek nem esnek a (2) bekezdés rendelkezései alá, e törvény hatálybalépésétől kezdve a törvényhatósági kisgyűlés jár el.

(4) A törvényhatósági bizottság közgyűlése fellebbviteli jogkört nem gyakorol.

A közgyűlés összehívása

23. § (1) A törvényhatósági bizottság közgyűlését, ha egyes törvények másképp nem rendelkeznek, a főispán, akadályoztatása esetében vagy ha a főispáni szék üres, sorrend szerint az hívja össze, aki a 24. § szerint a közgyűlésen az elnöklésre jogosult.

(2) Rendkívüli közgyűlést a főispán bármikor összehívhat.

(3) A főispán, illetőleg az, aki az (1) bekezdés szerint a közgyűlés összehívására jogosult, köteles a rendkívüli közgyűlést haladéktalanul összehívni, ha a törvényhatósági bizottság közgyűlése annak összehívását elhatározta vagy ha az összehívást a törvényhatósági bizottság nem tisztviselő tagjainak legalább 25%-a vagy 50 nem tisztviselő bizottsági tag - a tárgy megjelölésével - írásban kéri. Ilyen esetben a közgyűlést vármegyében tizenöt, törvényhatósági jogú városban nyolc napon belül meg kell tartani. A kérelmezők kötelesek aláírásaikat a törvényhatóság első tisztviselője, a kir. járásbíróság, a kir. közjegyző, a járási főszolgabíró vagy a községi előljáróság által hitelesíttetni. Az aláírás hitelesítése bélyeg- és illetékmentes.

(4) A törvényhatóság első tisztviselője köteles a közgyűlés időpontját és tárgysorozatát vármegyében legalább nyolc nappal, törvényhatósági jogú városban legalább negyvennyolc órával a közgyűlés megkezdése előtt szabályszerűen közhírré tenni.

A közgyűlés elnöke

24. § A közgyűlés elnöke a főispán, akadályoztatása esetében vagy ha a főispáni szék üres, a törvényhatóság első tisztviselője, mindkettőjük akadályoztatása esetében a törvényhatóság első tisztviselőjének helyettese. Azt, hogy mindezeknek egyidejű akadályoztatása esetében ki legyen a közgyűlés elnöke: a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg. A tiszti főügyészt a közgyűlés elnökéül kijelölni nem lehet.

Az elnök jogköre

25. § Az elnök:

1. megnyitja, felfüggeszti, legfeljebb 48 órára elhalasztja és berekeszti a közgyűlést;

2. öröködik a felett, hogy a tanácskozásban és a határozathozatalban érdekelt tag részt ne vegyen;

3. vezeti a tanácskozást, a jogszabályoknak megfelelően megadja, megtagadja vagy megvonja a szót, megállapítja a személyes megtámadtatás címén kért felszólalás időpontját és megengedi vagy megtagadja az ügyrendhez kért felszólalást;

4. a jogszabályoknak megfelelően biztosítja a közgyűlés csendjét, rendjét, komolyságát és méltóságát; e végből bármikor felszólalhat és a jogszabályokban megállapított megtorlásokat a szónok beszéde közben is alkalmazhatja;

5. berekeszti a vitát, ha szükséges: elrendeli a szavazást, felteszi a kérdést szavazásra, megállapítja a szavazatok eredményét és kimondja a határozatot.

Tárgysorozat

26. § (1) A közgyűlés tárgysorozatát a törvényhatóság első tisztviselője állapítja meg, a főispán azonban módosítást kívánhat. Megegyezés hiányában a kisgyűlés dönt.

(2) Azokat az ügyeket, amelyeknek tárgyalását a kisgyűlés határozta el, a legközelebbi rendes közgyűlés tárgysorozatába, ha pedig a kisgyűlés olyan ügynek sürgős tárgyalását kívánja, amelyet törvény nem utal rendes közgyűlés elé, azt a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatába kell felvenni.

(3) A tárgysorozatba felvett ügyekkel össze nem függő önálló indítványt csak rendes közgyűlés, interpellációt ellenben akár rendes, akár rendkívüli közgyűlés elé lehet terjeszteni. Az indítvány és az interpelláció szövegét vármegyében legalább 48 órával, törvényhatósági jogú városban legalább 24 órával a közgyűlés határnapja előtt írásban kell az elnöknel bejelenteni.

(4) Rendes közgyűlésen a tárgysorozat összeállítása után beérkezett rendeletek, átiratok és jelentések, valamint a kisgyűlés által előkészített sürgős ügyek is tárgyalhatók, ha azok legalább 24 órával előbb érkeztek és azokat az elnöknel bejelentették. Az ezekre vonatkozó tárgysorozatot az elnök köteles a rendes tárgysorozatba felvett ügyek tárgyalásának megkezdése előtt felolvasatni, és a közgyűlésen jelenlevő törvényhatósági bizottsági tagok között szétosztani.

Ügyek előkészítése

27. § (1) A közgyűlés - állandó vagy egyes ügyekre szorító - szakbizottságokat alakíthat. A szakbizottságok szervezetét a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg. Az egyes szakbizottságok tagjainak száma 21-nél több nem lehet. A szakbizottságok tagjává nem lehet megválasztani azt a köztisztviselőt, aki hivatali állásánál fogva tagja a törvényhatósági bizottságnak. A szakbizottságok elnöke a törvényhatóság első tisztviselője vagy megbízottja. A szakbizottságok jogköre csak a közgyűlés vagy a kisgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekre vonatkozik és csak véleményadásra terjed; véleményüket a törvényhatóság első tisztviselője útján terjesztik a közgyűlés vagy kisgyűlés elé. A szakbizottságok jogosultak az állam és a törvényhatósági szaktisztviselőket és más szakértőket meghallgatni, egyébként zárt ülésben tanácskoznak és határoznak.

(2) A közgyűlés elé tartozó ügyeket, még ha azokat a szakbizottságok tárgyalták is, a kisgyűlés készíti elő.

Tanácskozás és határozathozatal

28. § (1) Ugyanabban a vitában minden bizottsági tag rendszerint csak egyszer szólhat a tárgyhöz, többszöri hozzászóláshoz az elnök indítványára a közgyűlés adhat engedélyt. A törvényhatóság első tisztviselője, helyettese, a tiszti főügyész és az előadók bármikor és akárhányszor, a vita berekesztése után is felszólalhatnak és felszólalásuk a megszabott időnél tovább is tarthat. Az indítványozó zárszó jogán másodszor is felszólalhat, amely esetben a felszólalás 10 percnél tovább nem tarthat.

(2) Azokat, akik a javaslat (indítvány) mellett és ellene kívánnak szólni, jelentkezésük sorrendjében váltakozva kell szólásra felhívni.

(3) A hozzászólás időtartama rendszerint nem lehet hosszabb félóránál, amelyet a felszólaló kérelmére a közgyűlés legfeljebb egy óráig meghosszabbíthat.

(4) Ha a vita két órán túl terjed és a tárgyhoz már legalább négy bizottsági tag hozzászól, a törvényhatósági bizottság - az elnöknek vagy bármelyik tagnak indítványára - az egyes hozzászólások időtartamát korlátozhatja. A korlátozott időtartam tíz percnél rövidebb nem lehet és azt a közgyűlés egyes indokolt esetben - a szónok kérelmére - hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, a korlátozásképpen megszabott időtartam kétszereséig meghosszabbíthatja.

(5) Ha a hozzászólási időtartam korlátozása után a tárgyalás újabb két óráig tartott, a törvényhatósági bizottság - az elnöknek vagy bármelyik bizottsági tagnak indítványára - felszólalás nélkül, egyszerű szavazással elhatározhatja, hogy a kérdés tárgyalását berekeszti. A berekesztés elhatározása után a tárgyalás alatt álló kérdésben, az (1) és (9) bekezdésben említett kivétellel, további hozzászólás nélkül kell határozni.

(6) A vitának a (4) és (5) bekezdésekben említett kétórás időtartamába az előadónak, a szaktisztviselőknél és a szakképviselőknél beszédidejét nem lehet beszámítani.

(7) A 26. § (3) bekezdésében említett indítványokat és interpellációkat, hacsak a közgyűlés az elnök indítványára másképp nem határoz, csak a tárgysorozatba felvett ügyek letárgyalása után lehet előterjeszteni. Ilyen ügyekben a felszólalás - a közgyűlés előzetes engedélye nélkül - tizenöt percnél tovább nem tarthat. Az indítvány tekintetében a közgyűlés hozzászólás nélkül először a fölött határoz, kívánja-e azt tárgyalni.

(8) Személyes megtámadtatás kérdésében rendszerint azonnal fel lehet szólni, az elnök azonban a felszólalást a napirend letárgyalása utáni időre halaszthatja. Az ilyen, valamint az ügyrendhez kért felszólalás öt percnél tovább csak az elnök engedélyével tarthat.

(9) Az a tisztviselő, aki szakszerűség képviselője címén tagja a törvényhatósági bizottságnak, köteles ennek ülésein megjelenni, felhívásra az ügykörébe eső szakkérdésekben felvilágosítást adni és akadályoztatása esetében magát ebből a célból helyettesíttetni. Ennek a kötelességnek gyakorlása közben bármikor és akárhányszor felszólalhat és felszólalása a megszabott időnél tovább is tarthat.

(10) A törvényhatósági bizottság közgyűlése, ha valamely jogszabály kifejezetten másképp nem rendelkezik, egyszerű szótöbbséggel határoz.

(11) A határozatot, ha erre szükség van, szavazással kell megállapítani. A szavazást az elnök rendeli el és köteles azt elrendelni, ha a szavazást legalább tíz jelenlevő tag kívánja.

(12) Kötelező a névszerinti szavazás olyan kérdésben, amely új adók megállapítására, a meglevő adók emelésére vagy mérséklésére, vármegyében 10,000 törvényhatósági jogú városban 50,000 pengőt meghaladó értékű ingatlan vagy ingó vagyron szerzésére vagy elidegenítésére, terhes szerződés vagy egyesség, bérleti vagy haszonbérleti szerződés kötésére vagy legalább ugyanilyen összegű kölcsön felvételére, vagy arra vonatkozik, hogy alkottassék-e valamely kérdésben szabályrendelet vagy ha azt valamely jogszabály kifejezetten rendeli, vagy azt a bizottsági tagok 15 %-a vagy 30 bizottsági tag írásban kéri.

(13) A 22. § (2) bekezdése 8. pontjában felsorolt választások, ha ez a törvény egyes esetekre másképp nem rendelkezik, titkos szavazással történik. Titkos a szavazás a tisztviselők fegyelmi kérdéseiben is.

(14) Szavazás előtt a kérdés feltevéséhez legfeljebb két bizottsági tag szólhat. Az egyes felszólalások öt percnél tovább nem tarthatnak.

(15) Az elnöknek ebben a minőségében szavazati joga nincs, de szavazategyenlőség esetében köteles dönteni; választásoknál azonban az elnök nem dönt, hanem - amennyiben egyes törvények másképp nem rendelkeznek - az egyenlő számú szavazatot kapott jelöltekre a szavazást azonnal megismételteti. Ha az újabb szavazás sem vezetne eredményre, az egyenlő számú szavazatot kapott jelöltek közt a legközelebbi közgyűlésen új választást kell tartani.

(16) Ha az elnök bármily címen tagja a törvényhatósági bizottságnak, abban az ügyben, amelynek tárgyalása alatt elnökölt, szavazati jogát nem gyakorolhatja.

Érdekeltség

29. § (1) Senki sem vehet részt a tárgyalásban és a határozathozatalban, ha olyan ügyről van szó, amelyben közvetlenül vagy hozzátartozói (1886: XXI. törvénycikk 78. §) útján közvetve, mint magánszemély is, anyagilag érdekelve van. Ez a rendelkezés a kisgyűlésnek és a törvényhatósági bizottság által alakított valamennyi bizottságnak, választmányának vagy küldöttségnek tagjaira is kiterjed.

(2) Az érdekelttség kérdését az elnök vagy bármely bizottsági tag felvetheti. Az érdekelttség kérdésében - az elnök vagy bármely bizottsági tag indítványára az érdekeltnek állított bizottsági tag és a tiszti ügyész meghallgatása után - hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással a közgyűlés, illetőleg a kisgyűlés, bizottság, választmány vagy küldöttség dönt. A döntést csak a határozat érdeme ellen előterjesztett jogorvoslatban lehet megtámadni. Ha a jogorvoslat elbírálása a miniszter hatáskörébe tartozik, az érdekelttség kérdésében a miniszter végérvényesen dönt.

(3) A fellebbviteli hatóság az érdekeltséget a jogorvoslat elintézése során akkor is megállapíthatja, ha azt nem vetették fel.

Széksértés

30. § (1) Az a törvényhatósági bizottsági tag, aki az állam és a társadalom rendje ellen izgató vagy a nemzeti érzést vagy a vallási meggyőződést sértő kifejezést használ, aki a tanácskozás méltósága ellen vét, aki a közgyűlés egyes pártjait vagy tagjait sértő kifejezéssel illeti vagy bármilyen módon sérti és a sértést az elnök figyelmeztetése után azonnal vissza nem vonja, valamint az a bizottsági tag, aki a tanácskozást zavaró vagy annak komolyságához nem méltó magatartást tanúsít és azt megintés, majd rendreutasítás után is folytatja, széksértést követ el.

(2) A széksértés elkövetése kérdésében - az elnök felhívására - a tiszti főügyész köteles indítványt tenni, amely indítvány felett a közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, végérvényesen határoz. A széksértés megállapítása után az elnök a széksértést elkövető tagtól a szót megvonja és a tiszti főügyészt felhívja, hogy a kiszabandó pénzbírság mértékére tegyen indítványt. A tiszti főügyész köteles a felhívásnak eleget tenni. A pénzbírság összegének mértéke kérdésében a közgyűlés - legfeljebb két tagjának legfeljebb tíz-tíz percig tartó hozzászólása után - végérvényesen határoz.

(3) A széksértés büntetése 500 pengőig terjedhető pénzbírság, amelyet a törvényhatósági szegényalap javára kell fordítani. A pénzbírság kirovása nem állja útját annak, hogy az elkövetett cselekményt bünyfenyítő úton is megtorolják.

(4) A széksértésben elmarasztalt bizottsági tag tagsági jogait mindaddig nem gyakorolhatja, amíg a kirótt bírságot le nem fizette. Aki a bírságot nyolc nap alatt nem fizeti le, elveszti bizottsági tagságát.

(5) Azt a törvényhatósági bizottsági tagot, aki a tanácskozás rendjét ismételt rendreutasítás, esetleg bírságolás ellenére is tovább zavarja és ezzel a tárgyalás lehetőségét veszélyezteti, az elnök a törvényhatósági bizottság közgyűlésének aznap üléseéből kizárhatja és ha azonnal el nem távozik, rendőri (csendőri) karhatalommal eltávolíthatja.

(6) Ha a rendzavarás nagyon súlyos vagy ha azt durva sértegetéssel követték el, az elnök a megtorlás elhatározását a közgyűlés elé terjesztheti. Az elnök a közgyűlés határozatát kérheti ki azzal a rendzavaró bizottsági taggal szemben is, akit ő már ismételtelen kizárt.

(7) A közgyűlés az eléje utalt bizottsági tagot egymást követő legfeljebb hat közgyűlésről kizárhatja. A kizárás kérdésében a közgyűlés - hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással - végérvényesen határoz. A kizárás elhatározása után az elnök felhívására a tiszti főügyész köteles indítványt tenni a kizárás időtartamára. A tiszti főügyész indítványa felett a közgyűlés - legfeljebb két tagjának tíz-tíz percnél hosszabb ideig nem tartó hozzászólása után - végérvényesen határoz. A kizárt tag a kizárás hatálya alatt tagsági jogát egyáltalában nem gyakorolhatja.

(8) A közgyűlés a kizárás elhatározásával egyidőben az ügyet az igazolóválasztmány elé utalhatja annak megvizsgálása végett, hogy a bizottsági tag magatartása következtében nem vált-e méltatlanná a bizottsági tagságra? Az igazolóválasztmány erre vonatkozó indokolt előterjesztése felett a közgyűlés - napirend előtt, legfeljebb két tagnak legfeljebb tíz-tíz percig tartó hozzászólása után - egyszerű szavazással végérvényesen dönt.

(9) Az, akit valamelyik törvényhatósági bizottság közgyűlése bizottsági tagságától megfosztott, a megfosztás napjától számított öt év alatt egy törvényhatósági bizottságnak sem lehet tagja.

(10) Ennek a szakasznak a rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni a kisgyűlés ülésein résztvevő tagokra is.

A közgyűlés nyilvánossága

31. § (1) A közgyűlés nyilvános, azonban helyiségének tanácskozásra rendelt részében a közgyűlés tartama alatt csak a törvényhatósági bizottság tagjai és azok tartózkodhatnak, akiknek ott hivatalos tennivalójuk van. Azt, aki ott a közgyűlés tartama alatt jogosulatlanul tartózkodik, az elnök távozásra hívja fel, szükség esetében karhatalommal távolítja el.

(2) Az elnök a közgyűlés helyiségében a hallgatóság részére elkülönített helyet jelöl ki.

(3) Ha a hallgatóság vagy ennek egy vagy több tagja a tanácskozás csendjét vagy rendjét figyelmeztetés után is zavarja, az elnök a rendzavarókat, szükség esetében az egész hallgatóságot távozásra hívja fel és az ellenszegülőket karhatalommal távolítja el.

(4) Az, aki a törvényhatósági bizottság közgyűlésének tartama alatt a közgyűlési helyiség tanácskozásra rendelt részében jogosulatlanul tartózkodik és onnan felhívásra azonnal el nem távozik, ha cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, vétséget követ el és őt egy évig terjedhető fogházzal és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével kell büntetni. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni a hallgatóságnak, valamint a törvényhatósági bizottságnak a 30. § (5) és (7) bekezdése értelmében kizárt arra a tagjára is, aki a közgyűlési helyiségnek bármelyik részéből az elnök kiutasító vagy kitiltó rendelkezése ellenére azonnal el nem távozik vagy oda a kiutasítás vagy kitiltás hatálya alatt ismét visszatér.

Ügyrend

32. § A közgyűlés és a tanácskozás rendjének ebben a törvényben nem szabályozott részleteit a törvényhatósági bizottság - az ügyrendről készített szabályrendeletében - maga állapítja meg. Ebben a szabályrendeletben kell megállapítani a költségvetés és a zárszámadás tárgyalásának módját és időtartamát is, amire a 28. § rendelkezései nem vonatkoznak.

Közgyűlési jegyzőkönyv

33. § (1) A közgyűlés jegyzőkönyvét rendszerint a másnapi ülésben a közgyűlés hitelesíti. Az egy napig tartó vagy az utolsó napi közgyűlés jegyzőkönyvét a közgyűlés által megbízott küldöttség három nap alatt köteles hitelesíteni.

(2) A közgyűlés jegyzőkönyvét bármelyik miniszter kívánatára hiteles másolatban fel kell terjeszteni.

A kisgyűlés szervezete

34. § (1) A törvényhatósági kisgyűlés elnökére a 24. § rendelkezései irányadók.

(2) A kisgyűlés tagjai:

A) vármegyében: az alispán, a főjegyző, az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész, akadályoztatása esetében helyettese, a tiszti főorvos, továbbá a törvényhatósági bizottság közgyűlése által tagjai közül öt évre választott tizenhat, húsz vagy huszonnégy tag, akiknek számát a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg akként, hogy ez a szám a törvényhatósági bizottság összes tagjai számának 10 %-át nem haladhatja túl;

B) törvényhatósági jogú városban: a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző az a két városi tanácsnok, akiket a törvényhatósági bizottság közgyűlése a kisgyűlés tagjává megválasztott, a tiszti főügyész akadályoztatása esetében helyettese, a tiszti főorvos, továbbá a törvényhatósági bizottság tizenhat, húsz vagy huszonnégy tagja, akiknek számát a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg akként, hogy ez a szám a törvényhatósági bizottság összes tagjai számának 15 %-át nem haladhatja meg. Az utóbb említett tagoknak 3/4 részét a törvényhatósági bizottság közgyűlése tagjai sorából öt évre választja, 1/4 részét pedig a főispán a törvényhatósági bizottság tagjai közül öt évre kinevezi.

(3) A kisgyűlésben a legtöbb adófizetők és az összes választók által választott, valamint az érdekképviselői törvényhatósági bizottsági tagoknak képviselve kell lenniök. A kisgyűlés tagjává sem megválasztani, sem kinevezni nem lehet azt, aki szakszerűség képviselője címén (4. § (1)), vagy hivatali állásánál fogva (6. § (1)) tagja a törvényhatósági bizottságnak.

(4) A kisgyűlés tagjainak választása, illetőleg kinevezése alkalmával a rendes tagok számával egyenlő számú póttagot is kell választani, illetőleg kinevezni. A 13. § (9) bekezdésének rendelkezéseit a kisgyűlés póttagjaira is megfelelően kell alkalmazni.

(5) A kisgyűlés tagjainak választására a 28. § (13) és a 13. § (8) bekezdésének, a választás ellen igénybevehető jogorvoslatokra pedig a 18. §-nak rendelkezései irányadók.

(6) Előadóként működhetnek a kisgyűlés tagjai közé nem tartozó tisztviselő is, akit azonban szavazati jog nem illet meg. A kisgyűlés jegyzőjét a törvényhatóság első tisztviselője jelöli ki a törvényhatósági tisztviselők közül. Szakkérdések tárgyalására az érdekelt állami és törvényhatósági szaktisztviselőket meg kell hívni és meg kell hallgatni; a kisgyűlés szakkérdések tárgyalására bárki mást is meghívhat és meghallgathat.

(7) A kisgyűlés ügyrendjét, rendes üléseinek számát és megtartásuk időközzeit a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg, de havonként legalább egy rendes kisgyűlést kell tartani.

(8) Rendkívüli kisgyűlést az elnök bármikor összehívhat és a nem tisztviselő tagok legalább 1/4 részének kívánságára négy nap alatt összehívni köteles.

(9) A kisgyűlés határozóképeségéhez vármegyében legalább öt, városban legalább hét nem tisztviselő tag jelenléte szükséges. Ha a kisgyűlés határozóképtelensége miatt új kisgyűlést kell egybehívni, ezen a kisgyűlésen a jelenlevők határoznak mindazokban az ügyekben, amelyek a határozóképtelen kisgyűlés tárgysorozatába fel voltak véve.

(10) A kisgyűlésnek az a tagja, aki egymásután következő három ülésről igazolatlanul elmarad, elveszti tagságát. A kisgyűlési tagság elvesztése kérdésében az igazolóválasztmány az elnöktől kapott értesítéstől számított 30 napon belül köteles határozni; véghatározata ellen 15 nap alatt panasszal lehet élni a közigazgatási bírósághoz, amely soronkívül, de lehetőleg a panasz beérkezésétől számított 30 nap alatt dönt.

A kisgyűlés hatásköre

35. § (1) A törvényhatósági kisgyűlés:

1. elsőfokon intézkedik (határoz) azokban a közérdekű ügyekben, amelyekben az intézkedés (határozás joga e törvény hatálybalépésének időpontjában a törvényhatósági bizottságot illette, de amelyeket ennek a törvénynek 22. § (2) bekezdése nem sorol fel;

2. másodfokon határoz azokban a közérdekű ügyekben, amelyekben e törvény hatálybaléptekor másodfokon a törvényhatósági bizottság volt hivatott határozni;

3. előkészíti a törvényhatósági bizottsági közgyűlés elé terjesztendő ügyeket.

(2) A kisgyűlés határozatai ellen a felterjesztési jog a főispánt ugyanabban a keretben illeti meg, mint a törvényhatósági bizottság közgyűlésének határozataival szemben.

(3) A kisgyűlés megalakulásával az állandó választmány megszűnik és alelnökei helyébe vármegyében a számonkérőszékbe a kisgyűlés évenként két tagot küld ki nem tisztviselő tagjai közül.

A törvényhatósági bizottság feloszlata

36. § (1) A minisztérium - a belügyminiszter előterjesztésére - feloszlathatja a törvényhatósági bizottságot, ha az törvénnyel vagy törvény alapján kibocsátott rendelettel nyíltan szembehelyezkedik vagy az állam érdekeit veszélyeztető magatartást tanúsít; a városi törvényhatósági bizottságot feloszlathatja a minisztérium akkor is, ha az tartósan munkaképtelenné válik vagy működése olyan irányt vesz, hogy ennek következtében a törvényhatóság gazdasági helyzete válságossá válhatik.

(2) A törvényhatósági bizottság feloszlata a belügyminiszter a Budapesti Közlönyben haladéktalanul közhírré teszi és az országgyűlésnek bejelenti.

(3) A törvényhatósági bizottságot feloszlató minisztériumi rendelet ellen, közhírrétételétől számított 30 nap alatt, panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz azon a címen, hogy a feloszlata törvényes feltételeinek egyike sem áll fenn. A panasznak a közigazgatási bíróság döntéséig halasztó hatálya van, de a feloszlata törvényhatósági bizottság közgyűlést addig nem tarthat. Ha azonban a közigazgatási bíróság a panasz beérkezésétől számított 60 nap alatt nem dönt, a feloszlata törvényhatósági bizottság közgyűlése egybehívható.

(4) A törvényhatóság első tisztviselője a törvényhatósági bizottság feloszlata kimondó minisztériumi rendeletnek a Budapesti Közlönyben közhírrétételétől számított nyolcadik napra összehívja a feloszlata törvényhatósági bizottságot annak elhatározása végett, kíván-e az a feloszlata minisztériumi rendelettel szemben a közigazgatási bírósághoz panasszal élni. Ez a közgyűlés egyéb tárggyal nem foglalkozhatik és a panasz előterjesztése kérdésében felszólalás nélkül, névszerinti szavazással dönt. A közigazgatási bírósági panasz előterjesztésének csak akkor van helye, ha azt a jelenlevő bizottsági tagok többsége elhatározza és a panasz előterjesztésére a törvényhatósági bizottság nem tisztviselő tagjainak legalább egynegyedrésze vagy legalább 50 ilyen bizottsági tag szavazott. A panasz előterjesztése kérdésében azokat a törvényhatósági bizottsági tagokat, akik szakszerűség címén (4. § (1)) vagy hivatali állásuknál fogva (6. § (1)) tagjai a törvényhatósági bizottságnak, nem illeti szavazati jog.

(5) A közigazgatási bíróság a panasz felett soronkívül, de lehetőleg a panasz beérkezésétől számított 30 nap alatt köteles dönteni.

(6) A törvényhatósági bizottság felosztatása esetében az új választást a felosztatás közhírrétételétől, illetőleg ha a felosztatást a közigazgatási bíróság előtt panasszal támadták meg, a közigazgatási bíróság ítéletének keltétől számított hat hónap alatt, a legutolsó érvényes törvényhatósági választói névjegyzék alapján meg kell tartani. Ha azonban a felosztatás az újabb választástól számított egy év alatt ismét szükségessé vált és azt ismét jogerősen kimondották, az új választást - legfeljebb két évre - el lehet halasztani.

(7) Az újra összehívott törvényhatósági bizottság megalakulására és tagjaira ugyanazok a rendelkezések irányadók, amelyeket ez a törvény az ennek alapján első ízben megalakuló törvényhatósági bizottságra és tagjaira megállapít.

(8) Az újra megalakult törvényhatósági bizottság tagjai felerészének kilépése ugyanakkor következik be, mint amikor a felosztatott bizottság tagjai felerészének ki kellett volna lépnie.

(9) A törvényhatósági bizottság felosztatása esetében a kisgyűlés, a közigazgatási bizottság és az igazolóválasztmány régi összetételében működik mindaddig, amíg az új kisgyűlés, közigazgatási bizottság és igazolóválasztmány meg nem alakul.

(10) Az új törvényhatósági bizottság megalakulásáig, illetőleg a közigazgatási bíróság döntéséig a közgyűlés hatáskörébe tartozó halaszthatatlan ügyeket a kisgyűlés intézi; tisztviselők választására és új adók kivetésére azonban nem jogosult.

(11) Ha a kisgyűlés a működést megtagadja vagy olyan magatartást tanúsít, amely e törvény szerint okul szolgálhat a törvényhatósági bizottság felosztatására, a minisztérium kormánybiztosot nevez ki, aki a törvényhatóság igazgatását, a (10) bekezdésben megállapított korlátok közt, a törvényhatósági tisztviselőkkel intézi. A törvényhatósági tisztviselők kötelesek az alkotmányos kormány által kiküldött kormánybiztosnak jogszabályokkal nem ellenkező rendelkezéseit teljesíteni és ezért őket a törvényhatóság nem vonhatja felelősségre.

(12) A kisgyűlésnek, illetőleg a kormánybiztosnak olyan intézkedései és határozatai ellen, amelyeket a törvényhatósági bizottság hatáskörébe tartozó kérdésekben tesz és hoz, ugyanazokat a jogorvoslatokat lehet használni, mint amelyek a törvényhatósági bizottság határozatai ellen használhatók volnának.

II. Fejezet

Községi igazgatás

„Megyei város”-elnevezés

37. § Ennek a törvénynek életbelépésétől kezdve a rendezett tanácsú városok a „megyei város” nevet viselik.

A képviselőtestületi tagok száma a megyei városokban

38. § (1) Megyei városokban a képviselőtestületi tagok száma 60-nál kevesebb s 120-nál több nem lehet. Számukat a képviselőtestület szabályrendelettel állapítja meg akként, hogy mintegy 400 lakosra essék egy képviselőtestületi tag.

(2) A megyei városok képviselőtestületi tagjainak választásánál a választókerületeket úgy kell megalakítani, hogy egy-egy választókerületre 600-nál kevesebb és 2000-nél több választó ne essék.

Egyes megyei városok kivétele a vármegye vagyonfelügyelő hatósága alól

39. § (1) A belügyminiszter azokat a megyei városokat, amelyeket fejlettségüknél fogva arra alkalmasaknak ítél, kérésükre és a törvényhatósági bizottság meghallgatása után kiveheti a vármegye vagyongfelügyelő hatósága alól, és azokat közvetlenül saját hatósága alá rendelheti. Az ilyen városok minden ilyen ügyüket is az alispán útján terjesztik fel a belügyminiszterhez.

(2) A belügyminiszter azt a várost, amelynek fejlődése a kivételes elbánást nem teszi többé indokolttá, bármikor visszahelyezheti a vármegye vagyongfelügyelő hatósága alá.

(3) A belügyminiszter az (1) és (2) bekezdés alapján tett intézkedéseit az országgyűlésnek haladéktalanul bejelenti.

Községi legtöbb adófizetők

40. § (1) Legtöbb adófizetés címén a képviselőtestület tagja, illetőleg a községben nem lakó legtöbb adófizetőnek, a nőknek, kiskorúaknak, gondnokság alatt állóknak, illetőleg ezek törvényes képviselőinek megbízottja csak az lehet, akinek a törvényhatóság területén lévő bármely községben a 41. § értelmében községi választójoga van.

(2) A községi legtöbb adófizetők névjegyzékének összeállításánál a földadót, a házadót, az ezek után kivetett községi pótdadót és a lakóhely javára eső általános kereseti adót - beleértve az alkalmazottak kereseti adóját is - kell számításba venni. A 9. § (5)-(10) bekezdésének rendelkezéseit a községi legtöbb adófizetőkre is alkalmazni kell, azzal az eltéréssel, hogy a néptanítók adóját szintén kétszeresen kell számítani.

Községi választójog

41. § (1) Községi választójoga van annak, aki az országgyűlési képviselőválasztóknak a községi választás évére érvényes névjegyzékébe a község területén fel van véve, ha legalább hat év óta lakik a község területén vagy van ott lakása és saját maga, illetőleg férje legalább két év óta fizet a községben föld-, ház- vagy általános kereseti adót, beleértve az alkalmazottak kereseti adóját is.

(2) A választójog gyakorlására nézve az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925: XXVI. tc. 8. §-ának (2) és (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket, az állampolgárság kellékének elbírálása tekintetében az ugyanazon törvény 3. §-ában foglalt rendelkezéseket, a helybenlakás időtartamára nézve pedig az ugyanazon törvény 4. §-ának (2), (3) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni.

(3) A választójogot csak személyesen lehet gyakorolni.

Választhatóság

42. § (1) A községi képviselőtestület tagjává lehet választani azt a férfit, akinek a választás időpontjában az előző § értelmében választójoga van, ha életének 30. évét betöltötte és megyei városokban: ha- írni-olvasni is tud.

(2) Megyei városokban az előbb felsorolt feltételek mellett a községi képviselőtestület tagjává meg lehet választani azt a nőt is, aki a középiskolát elvégezte vagy akinek ezzel egyenlő értékű iskolai képzettsége van.

(3) Aki az előző bekezdésekben meghatározott kellékeknek megfelel választható akkor is, ha a választók névjegyzékébe nincs felvéve.

(4) Az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925:XXVI. tc. 10. §-a (1) bekezdésében 1., 3-6. pontjában és (2) bekezdésében megállapított rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni a képviselőtestületi taggá választhatóságra is.

A törvényhatóságokat és a községeket érintő rendelkezések

A törvényhatósági bizottság és a községi képviselőtestület újjáalakítása

43. § (1) Az e törvény alapján első ízben megalakítandó törvényhatósági bizottságba örökös tagokat, azok legfeljebb felerészéig terjedő számban, a törvény hatálybalépése idejében működő törvényhatósági bizottság választ. Ha az örökös tagok száma páratlan, a törvény hatálybalépése idejében működő törvényhatósági bizottság eggyel több örökös tagsági helyet tölthet be, mint az újonnan megalakuló törvényhatósági bizottság.

(2) A törvényhozás felhatalmazza a belügyminisztert, hogy a jelen törvény életbelépése után első ízben készítendő törvényhatósági és községi legtöbb adófizetők névjegyzékének és a választói névjegyzékeknek összeállítását rendelettel szabályozza és ebben a rendeletben a törvények rendelkezéseitől eltérőleg is megállapíthassa az összeírásra és a határozathozatalra hivatott szerveket, az eljárási módozatokat, a közhírré tételre és a jogorvoslatokra vonatkozó határidőket. A törvényekben megállapított közigazgatási bírósági eljárást azonban nem mellőzheti.

(3) E törvény alapján első ízben készítendő névjegyzékek végérvényes megállapítása és az újjáalakításhoz szükséges szabályrendeletek (12. § (2) és (3) bek. és 38. §) megalkotása és jóváhagyása után a törvényhatósági bizottságokat és a megyei városok képviselőtestületeit haladéktalanul újjá kell alakítani. Ennek az első újjáalakításnak az időpontját a belügyminiszter rendelettel állapítja meg. A most említett szabályrendeleteket 1929. évi augusztus hó 31-ig kell a törvényhatóságoknak, illetőleg a megyei városoknak elkészíteniük.

A városi tanács megszünése

44. § (1) Azokban az ügyekben, amelyek eddig törvény vagy szabályrendelet értelmében a törvényhatósági, illetőleg a r. t. városi tanács intézkedő (határozó) hatáskörébe tartoztak, jövőre a polgármester egyéni hatóságként intézkedik és határoz.

(2) A polgármester a hatáskörébe utalt egyes ügyek vagy ügycsoportok intézését - személyes felelősségének érintetlensége mellett - a főjegyzőre és egyes városi tanácsnokokra is bízhatja. A megbízott főjegyző vagy tanácsnok az ilyen ügyet a polgármester nevében intézi el, intézkedése (határozata) hatályosság és az ellene használható jogorvoslat szempontjából a polgármesterével azonos tekintet alá esik, intézkedéseiért azonban az eljáró főjegyző vagy tanácsnok személyesen is felelős.

(3) A törvényhatósági jogú és a megyei városok tanácsa ennek a törvénynek hatálybalépésével megszűnik.

A bíráló választmány megszünése

45. § (1) Ennek a törvénynek hatálybaléptével a törvényhatóság állandó bíráló választmánya megszűnik.

(2) Az 1886: XXII. tc. 33., 39., 42. és 52. §-a értelmében hozott minden elsőfokú határozat ellen fellebbezésnek van helye a kisgyűléshez és annak másodfokú határozata ellen panasszal lehet élni a közigazgatási bírósághoz.

II. Rész

Jogorvoslatok, hatósági fokozatok és eljárási szabályok

I. Fejezet

Jogorvoslatok és hatósági fokozatok a rendőri büntető eljárás körébe nem tartozó közigazgatási ügyekben

Jogorvoslatok igénybevétele

46. § (1) Jogorvoslatnak van helye minden közigazgatási határozat (intézkedés) ellen, kivéve ha valamely jogszabály a jogorvoslatot kifejezetten kizárja.

(2) Idézés ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Jogorvoslatok igénybevételére jogosultság

47. § (1) Jogorvoslattal élhet mindenki, akinek jogát vagy érdekét a közigazgatási határozat (intézkedés) érinti (érdekelt).

(2) Közérdekű ügyben érdekelt a közületnek minden tagja, akit a határozat ebben a minőségében érint.

(3) A főispánnak (főpolgármesternek), a közigazgatási ágak főnökeinek és képviselőinek, valamint a t. ügyésznek a hatályos jogszabályokon (törvény, rendelet, szabályrendelet) alapuló fellebbezési és felterjesztési joga érintetlen marad. Ilyen fellebbezési és felterjesztési jogot jövőre csak törvény adhat.

(4) A kormánynak az 1886: XXI. tc. 10. § első bekezdésén alapuló felülvizsgálati jogát ez a törvény nem érinti.

Fellebbezés az I. fokú véghatározat ellen

48. § (1) Fellebbezéssel lehet élni bármely elsőfokú közigazgatási véghatározat ellen, kivéve ha az a legfelsőfokú hatóságtól ered, továbbá ha valamely jogszabály a fellebbezést kizárja vagy az elsőfokú határozat ellen közigazgatási bírósági panaszt enged.

(2) Véghatározat az ügydöntő vagy az ügydöntés mellőzését kimondó határozat.

(3) A véghatározatot megelőző eljárás során szenvedett sérelem orvoslását csak a véghatározat ellen irányuló jogorvoslatban lehet kérni.

(4) Nincs helye fellebbezésnek olyan elsőfokú véghatározat (intézkedés) ellen, amely nem jár jogkövetkezménnyel (vélemény, óhaj, bizalom vagy bizalmatlanság nyilvánítása stb.) vagy amelyet a hatóság (hatósági tag) személyéhez kötött jogként gyakorolt (kijelölés, kinevezés, a választás kitűzése stb.), kivéve ha valamely jogszabály kifejezetten jogot ad annak önálló megtámadására.

Jogorvoslat a II. fokú véghatározat ellen

49. § (1) A másodfokú közigazgatási véghatározat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha azt ez vagy valamely későbbi törvény kifejezetten megengedi.

(2) A főispán (főpolgármester) és a t. ügyész a közigazgatási bizottság gyámügyi fellebbeviteli küldöttségének másodfokú véghatározatát mindig megfellebbezheti.

(3) Olyan ügyekben, amelyekben közigazgatási bírósági eljárásnak van helye, a másodfokú közigazgatási véghatározat ellen panasszal lehet élni a közigazgatási bírósághoz.

Felülvizsgálati kérelem

50. § (1) A közigazgatási hatóságnak véghatározata ellen olyan ügyben, amelyben fellebbezésnek nincs helye, felülvizsgálati kérelemmel lehet élni a miniszterhez azon az alapon, hogy az eljárás hatósága túllépte hatáskörét vagy hogy határozata (intézkedése) vagy az annak alapjául szolgáló eljárás jogszabályt sértett.

(2) Az ügy elbírálására hivatott miniszter, ha a felülvizsgálati kérelmet alaptalannak találja, azt elutasítja; ha pedig jogszabálysértést állapít meg, az alsóbbfokú határozatok félretételével az ügyet érdemlegesen bírálja és dönti el és ha e végből az eljárás kiegészítését találja szükségesnek, azt az illetékes közigazgatási hatóságok bármelyikével teljesíttetheti. Ha az ügyet az eljárás kiegészítésével sem tartja eldöntésre alkalmasnak, új eljárást és határozathozatalt rendel el, amelyek során az alsóbbfokú hatóságok kötelesek a miniszter utasításaihoz alkalmazkodni.

Igazolási kérelem

51. § (1) Az, aki a megengedett fellebbezést vagy közigazgatási bírósági panaszt elháríthatatlan akadály miatt nem terjeszthette elő kellő időben vagy aki a hatóság idézésére a kitűzött határnapon nem jelenhetett meg, igazolási kérelemmel élhet.

(2) Az igazolási kérelem előterjesztésének határideje a jogorvoslati határidő utolsó napját, illetőleg a megjelenési határnapot követő naptól számított 15 nap. Ha azonban a mulasztás a félnek csak később jutott tudomására vagy az akadály csak később szűnt meg, a 15 napos határidő a tudomásra jutást, illetőleg az akadály megszűnését követő naptól kezdődik.

(3) Az elmulasztott határidő utolsó napjától, illetőleg az elmulasztott megjelenési naptól számított hat hónap eltelte után igazolási kérelemnek nincs többé helye.

(4) Ha a hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, határozata ellen nincs jogorvoslat és a fellebbezési beadványt (panaszt) az illetékes hatósághoz kell felterjeszteni, az elmulasztott határnap helyett pedig újat kell kitűzni.

(5) Az igazolási vagy az újrafelvételi kérelem határidejének elmulasztása miatt nincs helye igazolásnak.

Újrafelvételi kérelem

52. § (1) Jogerősen eldöntött vitás közigazgatási ügyekben - a fegyelmi ügyeket is ideszámítva - újrafelvételi kérelemmel élhet az a fél, aki az ügy eldöntése után a kérdés érdemére döntő olyan bizonyíték birtokába jut, amelyet a főeljárás folyamán önhibáján kívül nem használhatott.

(2) Az újrafelvételi kérelem előterjesztésének határideje a főeljárás során hozott jogerős véghatározat kihirdetését vagy kézbesítését követő naptól számított egy év.

(3) Az újrafelvételi kérelmet írásban, a főügyben elsőfokon eljáró hatóságnál kell előterjeszteni, amely azt az ügy irataival együtt határozathozatal végett ahhoz a hatósághoz küldi, amely a főügyben a jogerős véghatározatot hozta, illetőleg amelynek jóváhagyásától a véghatározat jogerőssé válása függött.

(4) Ha a főügyben hozott jogerős véghatározat meghozatalának alapjául valamely felsőbb hatóság határozata (intézkedése) szolgált, az újrafelvétel megengedése kérdésében is ez határoz és a kérelmet az összes iratokkal együtt ehhez kell felterjeszteni.

(5) Az újrafelvételi kérelemnek helytadó véghatározat ellen nincs helye jogorvoslatnak; a kérelmet elutasító véghatározat ellen fellebbezéssel lehet élni.

(6) Az újrafelvétel megengedése esetében az érdemleges eljárás a főügyben eljáró elsőfokú hatóságnál kezdődik és az új eljárásra a főügyre vonatkozó szabályok irányadók.

(7) Újrafelvételi kérelemmel ugyanabban az ügyben mindenik fél csak egyszer élhet.

Jogorvoslati határidő

53. § (1) A fellebbviteli (fellebbezés, felülvizsgálati kérelem és felfolyamodás), valamint a közigazgatási bírósági panasz előterjesztésének határideje a határozat kihirdetését vagy kézbesítését, ha pedig a kihirdetett határozatot kézbesítették is, a kézbesítést követő naptól számított tizenöt nap.

(2) Ha a jogorvoslati határidő utolsó napja vasárnapra vagy Gergely-naptár szerinti ünnepre vagy nemzeti ünnepre esik, a határidő a legközelebb következő köznapon jár le.

(3) A posta útján továbbított jogorvoslati beadvány előterjesztési idejének a postáraadás napját kell tekinteni.

(4) Az (1) bekezdés rendelkezése nem érinti az egyes jogszabályokban megállapított azokat a határidőket:

a) amelyek a közszemléretéssel kapcsolatban állapítatnak meg; ebben az esetben a fellebbviteli határidő - hacsak maga a jogszabály máskép nem rendelkezik - a közszemléretétel utolsó napját követő naptól számított tizenöt nap;

b) amelyek a választói névjegyzékek összeállításával (kiigazításával) kapcsolatosak.

(5) Nem esnek az (1) bekezdés rendelkezései alá azok a határidők:

a) amelyek nem fellebbvitel előterjesztésére, hanem más jogcselekményre (pl. nyilatkozattételre, észrevétel, vélemény vagy felszólalás előterjesztésére, iratok bemutatására vagy felterjesztésére stb.) állapítottak meg;

b) amelyek alatt a közigazgatási hatóság határozatával meg nem elégedő fél igényét - egyes törvények értelmében - bírói úton érvényesítheti;

c) amelyet a közigazgatási bírósági panasz előterjesztésére valamely törvény eltérően állapít meg.

Felfolyamodás

54. § (1) A törvényes határidőn túl előterjesztett, valamint a meg nem engedett jogorvoslatot az elsőfokú hatóság végzéssel visszautasítja. A visszautasító végzés ellen egyfokú felfolyamodásnak van helye. Ha az elsőfokú hatóság az ilyen jogorvoslat visszautasítását elmulasztotta, a visszautasításra az ügy érdemleges elbírálására hivatott hatóság jogosult, amelynek visszautasító határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.

(2) Egyfokú felfolyamodásnak van helye az igazolási kérelmet elutasító végzés ellen is.

A jogorvoslatok előterjesztésének helye és módja

55. § (1) A jogorvoslatokat mindig az ügyben elsőfokon eljáró közigazgatási hatóságnál kell előterjeszteni. A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-c 85. §-ának ettől eltérő rendelkezése hatályát veszti.

(2) A nem illetékes hatóság a nála előterjeszteni kívánt jogorvoslatot nem fogadhatja el, hanem a felet az illetékes hatósághoz utasítja; a hozzá illetéktelenül beérkezett jogorvoslatot pedig az illetékes hatósághoz továbbítja és erről a felet értesíti. A továbbításból származó késedelem a fél veszélyére történik.

(3) A jogorvoslatokat, hacsak valamely jogszabály kifejezetten máskép nem rendelkezik, akár írásban, akár élőszóval elő lehet terjeszteni. Az élőszóval előterjesztett jogorvoslatot a hatóság jegyzőkönyvbe foglalja.

A jogorvoslatok halasztó hatálya

56. § (1) Azt a közigazgatási határozatot, amely ellen fellebbezéssel vagy közigazgatási bírósági panasszal lehet élni, jogerőre emelkedése előtt nem lehet végrehajtani, kivéve:

a) ha a végrehajtást valamely jogszabály kifejezetten megengedi;

b) ha a haladéktalan végrehajtás fontos közérdekből, avagy közveszély vagy helyrehozhatatlan kár elhárítása végett szükséges. Ilyen esetben a végrehajthatóságot a határozat záradékában, vagy ha a végrehajtás szüksége későbbben merül fel, külön határozatban kifejezetten és indokoltan ki kell mondani.

(2) Tekintet nélkül a fellebbvitelre, végre lehet hajtani a közigazgatási ügyekben hozott azokat az elsőfokú határozatokat, amelyek elismerésen alapulnak; továbbá azokat, amelyek tartást vagy élelmezést vagy tartási vagy élelmezési költségeket állapítanak meg, mégpedig ezeknek a költségeknek a kérelem előterjesztését megelőző félévénél nem régebb, valamint az eljárás folyama alatt lejárt részleteire nézve.

(3) A felülvizsgálati kérelem és a felfolyamodás rendszerint nem akadályozza a határozat végrehajtását. Ha azonban a végrehajtás foganatosítása helyrehozhatatlan kárt okozhatna vagy ha felfüggesztése egyéb okból látszik méltányosnak, a határozat végrehajtását akár az elsőfokú, akár a fellebbviteli hatóság felfüggesztheti.

(4) Az igazolási kérelem halasztó hatályára nézve az (1) bekezdés rendelkezései irányadók, ha azt a fellebbezés vagy a közigazgatási bírósági panasz határidejének elmulasztása miatt és a (3) bekezdés rendelkezései, ha azt a felülvizsgálati kérelem határidejének elmulasztása miatt terjesztették elő.

(5) Sem az újrafelvételi kérelem, sem az ennek következtében megindult eljárás nem akadályozza a főeljárás folyamán hozott jogerős határozat végrehajtását.

Hatósági fokozatok

57. § Közigazgatási ügyekben a hatóságok hatásköre következőképpen alakul:

1. elsőfokon az a közigazgatási hatóság jár el, amelyet a hatályban álló jogszabályok elsőfokú hatóságként kijelölnek; a bányai kisajátítási ügyekben elsőfokon a törvényhatóság első tisztviselője jár el;

2. másodfokon intézkedik (határoz);

a) ha elsőfokú, hatóságként a törvényhatóság első tisztviselőjénél alsóbb önkormányzati hatóság járt el, közérdekű ügyekben - a községi költségvetések, jóváhagyásának és a községi zárszámadások felülvizsgálatának kivételével - a kisgyűlés, egyesek magánügyeiben, a törvényhatóság első tisztviselője; a községi költségvetések jóváhagyása, valamint a községi zárszámadások felülvizsgálása kérdésében az alispán;

b) ha elsőfokú hatóságként a törvényhatóság első tisztviselője vagy vele egyenrangú vagy magasabb hatóság járt el, a miniszter; azokban az ügyekben azonban, amelyekben a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye, már az elsőfokú határozat ellen van helye panasznak a közigazgatási bírósághoz.

A közigazgatási bizottság hatásköre

58. § (1) Ennek a törvénynek hatálybaléptével megszűnik a közigazgatási bizottságnak:

a) elsőfokú hatósági jogköre, és attól kezdve azokban az ügyekben, amelyekben valamely jogszabály elsőfokú hatóságként a közigazgatási bizottságot jelöli meg, elsőfokon a törvényhatóság első tisztviselője jár el;

b) fellebbviteli hatásköre, és ezután fellebbviteli hatóságként helyette a jelen törvény 57. § 2. pontjában megjelölt hatóságok járnak el.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezései nem érintik:

a) a közigazgatási bizottság fegyelmi jogkörét és fegyelmi választmányának első- és másodfokú hatáskörét;

b) a közigazgatási bizottság gyámügyi fellebbviteli küldöttségének másodfokú hatáskörét;

c) a közigazgatási bizottság egyes különleges alakulatainak, mint elsőfokon eljárni hivatott hatóságoknak (gazdasági albizottság, telepítési, kisajátítási, börtönügyi, ügyi küldöttség stb.) hatáskörét. A közigazgatási bizottság ama különleges alakulatait, amelyeknek első-, esetleg másodfokú hatásköre e törvény hatálybalépte után is érintetlen marad, a minisztérium rendelettel állapítja meg és jogosult szükség esetében újabb ilyen különleges alakulatokat létesíteni.

(3) A közigazgatási bizottság hatásköre kérdésében, az 1907:LXI. tc. és az 1928:XLIII. tc. rendelkezései alá nem eső vitás esetekben, a minisztérium dönt.

(4) A fővárosi közmunkák tanácsának hatásköre érintetlenül marad.

II. Fejezet

Hatósági fokozatok és a jogorvoslatok korlátozása rendőri büntetőbírói ügyekben

Hatóságok kihágási ügyekben

59. § (1) A rendőri büntető bíraskodás körébe tartozó ügyekben dönt:

1. elsőfokon:

a) kis- és nagyközségekben a főszolgabíró vagy szolgabíró; abban a községben pedig, amelynek területére az állami rendőrség működése kiterjed, az állami rendőrség hatáskörébe tartozó ügyekben az állami rendőrkapitányság vagy kirendeltség vezetője vagy helyettük a belügyminiszter által megbízott tisztviselő;

b) megyei és törvényhatósági jogú városokban az állami rendőrség hatáskörébe tartozó ügyekben a rendőrkapitányság vezetője vagy helyette a belügyminiszter által megbízott tisztviselő, egyéb ügyekben a képviselőtestület által, illetőleg a törvényhatósági bizottság közgyűlése által megbízott tisztviselő;

c) Budapesten az állami rendőrség hatáskörébe utalt ügyekben az állami rendőrség kerületi kapitánya vagy helyette a belügyminiszter által megbízott tisztviselő, egyéb ügyekben a kerületi előljáró vagy helyette a törvényhatósági bizottság közgyűlése által megbízott tisztviselő;

2. másodfokon:

a) kis- és nagyközségekben az alispán; abban a községben pedig, amelynek területére az állami rendőrség hatásköre kiterjed, az állami rendőrség hatáskörébe tartozó ügyekben az állami rendőrség kerületi főkapitánya;

b) megyei és törvényhatósági jogú városokban az állami rendőrség hatáskörébe utalt ügyekben az állami rendőrség kerületi főkapitánya, egyéb ügyekben a törvényhatóság első tisztviselője;

c) Budapesten az állami rendőrség hatáskörébe utalt ügyekben az állami rendőrség budapesti főkapitánya, egyéb ügyekben a polgármester;

3. harmadfokon:

a belügyminiszter, illetőleg olyan kihágásban, amely valamelyik szakminiszter ügykörébe tartozó ügyben merült fel, a belügyminisztériumban szervezett kihágási tanács. A most említett kihágási ügyet a tanácsülésben az illető szakminiszter által saját tisztviselői köréből kijelölt előadó ismerteti, aki a tanácsnak egyik szavazóbírája is. A közbeeső intézkedéseket és az eljárásnak esetleg szükséges kiegészítését is az illető szakminiszter saját hatáskörében foganatosítja, amelyeket az elévülés szempontjából a rendőri büntetőbírótól eredőknek kell tekinteni. Ezeket az ügyeket a másodfokú hatóság az illető szakminiszterhez terjeszti fel és erről a belügyminiszterhez egyidejűleg jelentést tesz.

(2) Mezőrendőri és erdei kihágási ügyekben, ha a kár vagy az 1894: XII. tc. 110. §-ában jelzett kárdíj 40 P értéket nem halad meg, a feljelentés a községi bírónál is megtehető, amely esetben a községi bíróság a rendőri büntető eljárás szabályai szerint ítélezik. Az ítéletben meg nem nyugvó fél 15 nap alatt a községi bírónál kérheti, hogy az eljárás a főszolgabíró előtt újra kezdessék. Ezekben az ügyekben végsőfokon az alispán dönt.

A fellebbvitel korlátozása kihágási ügyekben

60. § (1) A rendőri büntetőbíráskodás körébe tartozó ügyekben nincs helye fellebbvitelnek:

1. a 10 pengőnél nem magasabb pénzbüntetést megállapító elsőfokú ítélet ellen, ha a fellebbezés kizárólag a büntetés enyhítésére irányulna;

2. a feloldó vagy megsemmisítő és új eljárást elrendelő határozat ellen.

(2) A másodfokú ítélet ellen nincs helye további fellebbezésnek, kivéve:

1. ha az ítéletet olyan hatósági tag hozta, aki kizáró ok vagy elfogultság miatt nem járhatott volna el;

2. ha az eljáró hatósági tag jogszabályt sértett;

3. ha az ítélet a feljelentés tárgyát nem meríti ki vagy rendelkező része érthetetlen, vagy ha indokolása a rendelkező résznek ellentmond;

4. ha az ítélet legalább ötnapi elzárásbüntetést vagy magánjogi igényt állapított meg; ha valaminő külön kötelesség teljesítését vagy a fennálló helyzet megszüntetését, vagy bűnjelek elkobzását vagy a terheltnek az ország területéről, vagy valamely helyről való kiutasítását vagy kitiltását, vagy valamely foglalkozás vagy joggyakorlásától való eltiltását rendelte el; vagy ha a kihágás megállapítása valamely vitás kérdés előzetes eldöntésétől függ és ez még nem történt meg.

(3) A végzések ellen, ha a felfolyamodás kifejezetten nincs kizárva, mindig csak egyfokú felfolyamodásnak van helye.

(4) Újrafelvételnek a büntetőítélet kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított egy év eltelté után nincs többé helye és újrafelvételt az érdekelt felek mindenike csak egyszer kérhet.

III. Fejezet

Eljárási szabályok

Érintkezés a hatóságok közt

61. § A közigazgatási hatóságok, valamint tagjaik és közegeik egymással lehetőleg közvetlenül érintkeznek. A közbeeső hatóságok érintése vagy értesítése azonban nem maradhat el, amikor ezeknek a tett intézkedésről a végrehajtás ellenőrzése végett vagy más okból tudniuk kell.

A hatáskör és az illetékesség vizsgálása

62. § (1) Minden közigazgatási hatóság eljárását hatáskörének és illetékességének megvizsgálásával kezdi meg.

(2) A hatáskör hiányát az eljárás egész folyamán (tehát a fellebbvitel során is) hivatalból kell megállapítani és a felek annak hiánya miatt az eljárás bármely szakában tehetnek kifogást. Ha valamely jogszabály kizárólagos illetékességet állapít meg, a kizárólagos illetékesség ennek a szakasznak a szempontjából a hatáskörrel azonos tekintet alá esik.

(3) Ha valamely felsőbb hatóság az ügyet jogerősen valamely alsóbbfokú hatóság hatáskörébe utalta, az utóbbinak hatáskörét sem maga ez a hatóság, sem a felek nem tehetik többé vitássá.

(4) Illetékességét a hatóság az eljárás folyamán csak akkor veheti újra vizsgálat alá, ha és amikor arról szerez tudomást, hogy illetékességében az eljárás folyamán állott be változás.

(5) Az illetékesség hiánya miatt az érdekelt fél csak az első írásbeli beadványban, illetőleg a részvételével megtartott első szóbeli tárgyalás kezdetén tehet kifogást.

(6) A hatásköri vagy illetékességi kifogás elutasítása miatt csak abban a fellebbezésben lehet orvoslást kérni, amely az ügy érdemére vonatkozó véghatározat ellen irányul.

Lemondás a jogorvoslatról

63. § (1) Közigazgatási ügyekben a határozat kihirdetése vagy közlése után a felek bármelyike lemondhat a fellebbevitelről, a lemondás azonban csak akkor érvényes, ha azt az eljáró hatóság jegyzőkönyvbe foglalja és a fél a jegyzőkönyvet aláírja, vagy ha lemondását a fél írásban jelenti be.

(2) A jogorvoslatról lemondás joga a fél képviselőjét (meghatalmazottját) csak erre vonatkozó külön felhatalmazás alapján illeti meg.

(3) A jogorvoslatról való szabályszerű lemondást nem lehet visszavonni.

Kihágási büntetés végrehajtásának felfüggesztése

64. § Kihágási ügyekben a büntetés végrehajtásának feltételes felfüggesztését kimondó határozatot felülbírálás végett csak akkor kell a II. fokú hatósághoz hivatalból felterjeszteni, ha ezt az eljáró közbíró vagy szakképviselő kívánja.

III. Rész

Közigazgatási tisztviselők és egyéb alkalmazottak személyi és szolgálati viszonyaira vonatkozó rendelkezések

Elméleti képesítés

65. § (1) A közigazgatás körében a fogalmazási tennivalók ellátására hivatott állásokra - az igazságügyminisztériumnak és alárendelt hatóságainak, továbbá a külügyminisztériumnak és a külügyi szolgálatnak fogalmazási szakán rendszeresített állások kivételével - gyakornokként is csak az alkalmazható, akinek a tudományegyetemen szerzett jogi vagy államtudományi tudori vagy a közgazdaságtudományi karon a közigazgatási szakosztály elvégzése után szerzett közgazdaságtudományi tudori oklevele van. Ez a rendelkezés irányadó a közigazgatás bármely ágának, tehát az állami rendőrségnek fogalmazási szakában való alkalmazásra is.

(2) A külön képzettséget (ügyvéd, orvos, mérnök stb.) kívánó és a községi jegyzői állásokra csak az alkalmazható, aki az illető állásra megállapított képzettséget igazolja.

(3) Tiszteletbeli tisztviselőt a főispán csak fogalmazási állásokra nevezhet ki, tiszteletbeli alispánt, illetőleg polgármestert és árvaszéki elnököt azonban nem lehet kinevezni. Tiszteletbeli tisztviselővé csak azt lehet kinevezni, aki az illető állásra megkívánt elméleti képesítéssel rendelkezik és nem tölt be más igazgatási körben tényleges állást. A kinevezés hatálya a törvényhatósági bizottság tagjai felerészének legközelebbi megújításáig terjed. A tiszteletbeli tisztviselő fegyelmi tekintetben a valóságos tisztviselővel azonos tekintet alá esik. A szolgálatra berendelés - az ügyészek kivételével - nem tarthat tovább egy hónapnál és tényleges alkalmaztatás esetében a tiszteletbeli minőségben teljesített szolgálat idejét semminemű vonatkozásban sem lehet számításba venni.

Gyakorlati képesítés

66. § (1) Jogi képesítéshez kötött olyan közigazgatási állásra, amely a IX-ik vagy magasabb Budapest székesfővárosban az ezeknek megfelelő fizetési osztályba van sorozva, csak az alkalmazható és csak az léptethető elő, aki a 65. § (1) bekezdésében megkívánt elméleti képzettségen felül a gyakorlati közigazgatási vizsgát is sikeresen kiállotta. A törvényhatóság első tisztviselőjévé és a megyei város polgármesterévé azonban az is megválasztható, aki a 65. § (1) bekezdésében megjelölt elméleti képesítéssel rendelkezik, de gyakorlati közigazgatási vizsgát nem tett.

(2) A 65. §-ban kivételképpen felsorolt állásokra az (1) bekezdés rendelkezése nem vonatkozik.

(3) Gyakorlati közigazgatási vizsgára az bocsátható, aki a megkívánt elméleti képesítés megszerzése után a közigazgatási szolgálatban vagy ebben és az alább felsorolt működési körökben együtt legalább háromévi gyakorlatot eltöltött, amelyből egy évet községi jegyző, félévet járási főszolgabíró és félévet alispán mellett kell eltöltenie. A törvényhatósági jogú és megyei város alkalmazottai gyakorlati idejük mindhárom évét a városi szolgálatban is eltölthetik. Gyakorlati közigazgatási vizsgára kell bocsátani azt is, aki gyakorlati idejének mindhárom évét vagy annak egy részét valamely pénzügyi vagy állami rendőrségi hatóság fogalmazási szakában töltötte el. Valamennyi alkalmazott gyakorlati idejéből egy évet bármelyik közigazgatási hatóságnál vagy a tiszti ügyészségnél vagy a kir. kincstári jogügyi igazgatóságnál, vagy a közalapítványi kir. ügyigazgatóságnál vagy a kir. ügyészségnél, vagy a kir. bíróságnál is eltölthet. Beszámítható egyévi tényleges ügyvédjelölti gyakorlat is.

(4) A törvényhatóság első tisztviselője köteles gondoskodni arról, hogy a megkövetelt különféle gyakorlati (szolgálati) időket minden közigazgatási gyakornok késedelem nélkül eltölthesse.

(5) A gyakorlati közigazgatási vizsga letételére megkívánt háromévi szolgálatba be kell számítani azt a szolgálati időt, amelyet a közigazgatási alkalmazott ennek a törvénynek hatálybalépése előtt, az 1883:I. törvénycikkben megkívánt elméleti képesítés birtokában a közigazgatási szolgálat bármelyik ágának fogalmazási szakában eltöltött.

(6) Jogtanárok (egyetemi magántanárok is), valamint azok akik az egységes bírói és ügyvédi vizsgát letették, gyakorlat igazolása nélkül is bocsáthatók a gyakorlati közigazgatási vizsgára.

(7) Azt, hogy a vármegye területén melyik községi jegyzőnél és járási főszolgabírónál lehet a gyakorlati időt eltölteni, az alispán állapítja meg.

(8) A gyakorlati közigazgatási vizsga a közigazgatás valamennyi ágára egységes.

(9) A gyakorlati közigazgatási vizsga tárgyait és részletes szabályozását a minisztérium rendelettel állapítja meg.

(10) A gyakorlati közigazgatási vizsgának kötelező volta nem érinti az egyes minisztereknek azt a jogát, hogy az igazgatási körükbe tartozó egyes állásokra külön szak vagy tisztvizsgát szervezzenek, vagy a már szervezettet továbbra is fenntartsák.

(11) A belügyminiszter a közigazgatási fogalmazási tisztviselők továbbképzése céljából tanfolyamokat szervezhet, amelyeknek tanrendjét, helyét és idejét esetről-esetre rendelettel állapítja meg. A továbbképző tanfolyamok tartama évenként legfeljebb három hónapra terjedhet.

(12) A (11) bekezdés rendelkezései alapján szervezett tanfolyamokra köteles minden vármegye és törvényhatósági jogú város évenként legalább két, megyei város pedig évenként legalább egy, tisztviselőjét kiküldeni azokat a tanfolyam tartamára szabadságot és őket - költségeik fedezése címén - napidíjjal ellátni, valamint útiköltségeiket viselni.

A már alkalmazásban levő tisztviselők képesítése

67. § (1) A 65. §-ban megállapított elméleti képesítés sem állásuk megtartása, sem további előhaladásuk végett nem kívánható meg azoktól a tisztviselőktől, akik a jelen törvény hatálybalépte idejében a közigazgatási szolgálat fogalmazási szakában az 1883: I. tc. alapján követelhető elméleti képzettség birtokában tényleg alkalmazásban vannak vagy e törvény hatálybalépte előtt alkalmazásban voltak.

(2) Azt, aki a törvény hatálybalépte előtt már volt valóságos vagy tiszteletbeli közigazgatási tisztviselő, a korábbi kinevezése idejében megkívánt elméleti képesítése alapján tiszteletbeli tisztviselővé újra ki lehet nevezni.

(3) A 66. §-ban megkívánt gyakorlati vizsga alól mentesek azok, akik e törvény hatálybalépte idejében a IX. vagy magasabb, Budapest székesfővárosban az ezeknek megfelelő fizetési osztályba sorozott, jogi képesítéshez kötött közigazgatási állást töltenek be vagy e törvény hatálybalépte előtt ilyen már betöltöttek.

(4) A gyakorlati közigazgatási vizsga rendszeresítésétől számított első négy év alatt a IX., Budapesten az ennek megfelelő fizetési osztályba sorozott közigazgatási fogalmazási állásokra ideiglenesen alkalmazni lehet azt is, aki a megkívánt elméleti képesítéssel rendelkezik, de a gyakorlati közigazgatási vizsgát még nem tette le. Az ilyen ideiglenes alkalmazott köteles a gyakorlati közigazgatási vizsgát az előbb említett négy év alatt letenni; különben állását veszti.

A vármegyei és városi tisztviselők alkalmazása

68. § (1) A törvényhatósági főorvost, levéltárost és allevéltárost, a járási orvosokat, a törvényhatósági jogú és megyei városi számvevőségek egész személyzetét és a vármegyei kezelőszemélyzet tagjait a főispán élethossziglan nevezi ki.

(2) A törvényhatóság első tisztviselőjét (alispán, polgármester) a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a Megyei város polgármesterét pedig a képviselőtestület tíz évre választja.

(3) A közigazgatási gyakornokot - országos pályázat alapján - a főispán nevezi ki és legalább kétévi kifogástalan szolgálat után ő erősíti meg állásában. A közigazgatási gyakornok megerősítéséig ideiglenes alkalmazott és őt a főispán szolgálatától bármikor felmentheti.

(4) A közigazgatási gyakornokot a törvényhatóság első tisztviselője osztja be szolgálattételre.

(5) A vármegyének, a törvényhatósági jogú és a megyei városnak az (1)-(3) bekezdésben nem említett többi tisztviselőjét a törvényhatósági bizottság közgyűlése, illetőleg a képviselőtestület életfogytiglan választja.

(6) Ha a törvényhatóság és a megyei város tisztviselőinek választásánál szavazás válik szükségessé, ez hivatalból rendelkezésre bocsátott egyenlő szavazólapokkal titkosan történik. Egyebekben a törvényhatósági tisztviselők választására, hivatali esküjére és helyettesítésére az 1886:XXI. tc. 82. és 85-87. §-ainak, a községiekére pedig az 1886:XXII. tc. 68., 72., 73., 77-81. és 85. §-ainak rendelkezései az 1886:XXI. tc. 82. §-ának olyan kiegészítésével irányadók, hogy a kijelölés után a választás befejezéséig nem lehet visszalépni.

(7) Mihelyt az új törvényhatósági bizottság, illetőleg képviselőtestület megalakul, törvényhatóságokban és megyei városokban az általános tisztújítást haladéktalanul meg kell tartani. A határozott időre választandó tisztviselők megbízatását, tekintet nélkül tényleges megválasztásuk idejére, 1930. évi január hó 1-től kell számítani, ami azonban illetményigényeikre nincs befolyással.

(8) A Magyarországtól elcsatolt területről átjött azokat a tisztviselőket, akik helyettesítés útján alkalmaztattak és akiket az általános tisztújítás alkalmával nem választanak meg, annak a törvényhatóságnak a terhére kell nyugdíjazni, amelynél helyettesített minőségben legutóbb teljesítettek szolgálatot.

A vármegyei tisztviselők fizetési osztályokba sorozása

69. § (1) A vármegyei tisztviselők az alább megjelölt fizetési osztályokba soroztatnak és az alább megállapított módon lépnek elő a magasabb fizetési osztályokba.

(2) Az alispán szolgálatát a VI. fizetési osztályban kezdi és háromévi alispáni szolgálat után az V. fizetési osztályba lép elő. Korábban is az V. fizetési osztályba lép elő az az alispán, aki a VI. fizetési osztályban bármilyen állásban összesen hat évet már eltöltött.

(3) A vármegyei főjegyző, az árvaszéki elnök és a tiszti főügyész szolgálatát a VII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött hatévi szolgálat után a VI. fizetési osztályba léptethető elő.

(4) A főszolgabíró szolgálatát a VII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a VI. fizetési osztályba léptethető elő.

(5) A vármegyei főorvos szolgálatát a VIII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilenc évi szolgálat után a VII. és az ebben eltöltött kilenc évi szolgálat után a VI. fizetési osztályba léptethető elő.

(6) A vármegyei másodfőjegyző és az árvaszéki ülnök szolgálatát a VIII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött hatévi szolgálat után a VII. fizetési osztályba léptethető elő.

(7) A vármegyei alügyész szolgálatát a VIII. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a VII. fizetési osztályba léptethető elő.

(8) A vármegyei aljegyző, szolgabíró és a járási tiszti orvos szolgálatát a IX. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilenc évi szolgálat után a VIII. fizetési osztályba léptethető elő. Aki a IX. fizetési osztályba sorozott állásba csak öt évet meghaladó közigazgatási gyakornoki vagy gyakornoki és fogalmazói szolgálat után jutott, annál a most említett minőségekben eltöltött szolgálati időnek öt évet meghaladó részét az illetmények szempontjából úgy kell számítani, mintha azt a IX. fizetési osztályban töltötte volna el.

(9) A vármegyei főlevéltáros szolgálatát a IX. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a VIII. fizetési osztályba léptethető elő. Az a vármegyei főlevéltáros azonban akinek kinevezése idejében országos levéltári fogalmazói szakvizsgája vagy főiskolai végzettsége van, szolgálatát a VIII. fizetési osztályban kezdi, ha pedig a most említett magasabb képesítést kinevezése után szerzi meg, az ennek igazolását követő hónap 1. napjától kezdve a VIII. fizetési osztályba lép elő. A magasabb képesítéssel rendelkező főlevéltáros a VIII. fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a VII. fizetési osztályba léptethető elő.

(10) A vármegyei allevéltáros szolgálatát a X. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a IX. fizetési osztályba léptethető elő. Az a vármegyei allevéltáros azonban, akinek kinevezése idejében a (9) bekezdésben megjelölt magasabb képesítése van, szolgálatát a IX. fizetési osztályban kezdi, ha pedig ezt a magasabb képesítést kinevezése után szerzi meg, az ennek igazolását követő hónap 1. napjától kezdve a IX. fizetési osztályba lép elő. A magasabb képesítéssel rendelkező allevéltáros a IX. fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a VIII. fizetési osztályba léptethető elő.

(11) A közigazgatási gyakornok szolgálatát a III. fizetési osztályban kezdi. A közigazgatási gyakornok, mielőtt állásában megerősített (68. § (3) bek.), vármegyei fogalmazóként a X. fizetési osztályba lép elő.

(12) A vármegyei irodaigazgató szolgálatát a IX. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilencévi szolgálat után a VIII. fizetési osztályba léptethető elő.

(13) A vármegyei irodasegédtszolgálatát a XI. fizetési osztályban kezdi és ebben a fizetési osztályban eltöltött kilenc évi szolgálat után a X. fizetési osztályba irodatisztté az irodatiszti minőségben eltöltött tizenkétévi szolgálat után pedig a IX. fizetési osztályba irodafőtisztté léptethető elő.

(14) Azt az érdemes vármegyei tisztviselőt, aki az állásában elérhető legmagasabb fizetési osztályban öt évet már eltöltött, a törvényhatósági bizottság közgyűlése - a belügy- és a pénzügyminiszter hozzájárulásával, a vármegye költségvetése terhére - nyugdíjba beszámítandó személyi pótlékban részesítheti. A személyi pótlék:

- a IX. fizetési osztályban havi 30 P
- a VIII. fizetési osztályban havi 55 P
- a VII. fizetési osztályban havi 77 P
- a VI. fizetési osztályban havi 92 P
- az V. fizetési osztályban havi 115 P

Az az érdemes tisztviselő pedig, aki az állásában elérhető legmagasabb fizetési osztályban nyolc évet töltött el: a fent megállapított pótléknak a kétszeresével egyenlő összegű személyi pótlékban részesíthető. Ha a személyi pótlékban részesített tisztviselő utóbb magasabb fizetési osztályba jut és előbbi fizetése a személyi pótlékkal együtt több, mint a magasabb fizetési osztállyal járó fizetése, személyi pótlékát a többlet erejéig megtartja, amelyet később emelkedő fizetésébe, esetleg újabb személyi pótlékába be kell számítani.

(15) A magasabb fizetési osztályba való előléptetés szempontjából együtt kell számítani azokat a szolgálati időket, amelyeket a tisztviselő az ugyanabba vagy magasabb fizetési osztályba sorozott állásokban eltöltött; azt a szolgálati időt azonban, amelyet az érvényben álló jogszabályok szerint a fizetési fokozatokba való előlépésnél nem lehet beszámítani, a magasabb fizetési osztályba való előléptetésnél sem lehet figyelembe venni. Azt a szolgálati időt, amelyet a tisztviselő valamely magasabb állásban három hónapon túl egyfolytában helyettesként töltött el, magasabb állásra történt végleges alkalmazása esetében ebben a magasabb állásban eltöltöttnek kell számítani; a véglegesen megüresedett állásban helyettesként eltöltött időt akkor is be kell számítani, ha annak tartama három hónapnál kevesebb. E törvény végrehajtása során az első besorozás alkalmával az ugyanazon csoportba sorozott állások bármelyikében eltöltött szolgálati időket együtt és úgy kell számítani; mintha azok ennek a törvénynek a hatálya alatt teltek volna el.

(16) A városi vagy községi szolgálatban állami rendszerű fizetési osztályba sorozott tisztviselői állásban eltöltött szolgálati időt esetenként, a fennforgó körülmények mérlegelése mellett, a belügyminiszter előzetes hozzájárulásával, a magasabb fizetési osztályba és fokozatba való előléptetés szempontjából figyelembe lehet venni.

(17) Magasabb fizetési osztályba csak azt lehet előléptetni, aki hivatali kötelességeinek kifogástalanul megfelel. A magasabb fizetési osztályba nem lehet előléptetni azt, aki fegyelmi eljárás alatt áll vagy akit az utolsó évben egyszer vagy az utolsó három év alatt kétszer jogerősen pénzbüntetéssel (90. § (1) 2.), vagy magasabb fizetési osztályba vagy fokozatba való előlépésnek elvonásával büntettek, az utóbbit az alatt az idő alatt, amíg ennek a büntetésnek a hatálya tart. Ha a fegyelmi eljárás alatt állott tisztviselőt utóbb jogerősen teljesen felmentették, az előléptetést a törvényhatósági bizottság a tisztviselő javára visszamenőleg is megállapíthatja attól az időponttól, amelytől kezdve reá nézve az előléptetési lehetőség megnyílt.

(18) A vármegyei tisztviselőknek fizetési osztályokba beosztását az alispánra nézve a belügyminiszter, a többi tisztviselőre nézve az alispán állapítja meg. A fizetési osztály magasabb fizetési fokozataiba való előléptetést valamennyi vármegyei tisztviselőre és egyéb alkalmazottra nézve az alispán végzi.

(19) A magasabb fizetési osztályba sorozásra való igényt az alispánra nézve a belügyminiszter állapítja meg. Az előléptetés jogát a többi választott tisztviselőre nézve a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a kinevezett tisztviselőkre nézve a főispán gyakorolja. A választott tisztviselők előléptetése kérdésében a törvényhatósági és községi tisztviselők nem vehetnek részt a szavazásban. A határozat belügyminiszteri jóváhagyásra szorul, de a jóváhagyást csak akkor lehet megtagadni, ha az előléptetés a jelen § rendelkezései ellenére történt.

(20) A törvényhatósági bizottságnak az ellen a határozata ellen, amellyel a tisztviselőt magasabb fizetési osztályba előléptette, csak a főispán vagy a tiszti főügyész és csak azon a címen fellebbezhet, hogy az előléptetés a jelen § rendelkezései ellenére történt.

(21) Az előléptetést megtagadó törvényhatósági bizottsági határozat ellen az érdekelt tisztviselő a főispán vagy tiszti főügyész, de csak jogszabály sértés miatt fellebbezhet a belügyminiszterhez, aki végérvényesen dönt. A főispán megtagadó határozata ellen az érdekelt tisztviselő hasonló alapon fellebbezhet.

(22) Az előléptetés és a pótlékbanrészesítés kérdésében az előfeltételek beállása után hivatalból kell határozni.

(23) Azok a rendelkezések, amelyek a vármegyei tisztviselőknek a fizetési osztályokon belül létesített A. vagy B. fizetési csoportjaira vonatkoznak, továbbra is érintetlenül maradnak.

(24) A magasabb fizetési osztályba történő előléptetéssel járó illetmények az előléptetési jogcím beálltát követő hó elsejétől, a lakáspénz pedig az előléptetési jogcím beálltát követő legközelebbi lakbérnegyedétől kezdve jár.

(25) Ebben a §-ban foglalt rendelkezéseket a Magyarországtól elcsatolt területről átjött és még tényleges szolgálatban álló vármegyei tisztviselőkre azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy őket a magasabb fizetési osztályba ezután is a belügyminiszter léptetheti elő és őket személyi pótlékban is részesítheti.

A vármegyei alkalmazottak illetményei

70. § (1) A vármegyének a 69. §-ban említett tisztviselőit ugyanazok az illetmények illetik meg, amelyeket a mindenkor hatályos jogszabályok az ugyanazokba a fizetési osztályokba és fizetési fokozatokba sorozott állami tisztviselők részére megállapítanak.

(2) A vármegye fizetési osztályokba nem sorozott alkalmazottait azok az illetmények illetik meg, amelyeket a mindenkor hatályos jogszabályok az ugyanazokba a csoportokba sorozott állami alkalmazottak részére megállapítanak.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben említett alkalmazottak fizetését (havidíját, havibérét), lakáspénzét, családi pótlékát és hadi pótlékát az államkincstár viseli.

A városi alkalmazottak illetményei

71. § (1) A törvényhatósági jogú és a megyei városok tisztviselőinek fizetési osztályokba sorozását külön jogszabály állapítja meg.

(2) A városi tisztviselők illetményeiről az 1927:V. tc. 49. §-a intézkedik.

Egyes tisztviselők mellékfoglalkozásai

72. § (1) Törvényhatósági tisztviselő a hivatali területén működő nyilvános számadásra kötelezett vállalatnak igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tagja csak a törvényhatósági bizottság közgyűlésének engedélyével lehet, amelyet ez bármikor visszavonhat. Az engedély csak a határozat belügyminiszteri jóváhagyásával válik hatályossá.

(2) Községi (kis- és nagyközségi és megyei, városi) előljáró és alkalmazott csak a képviselőtestület engedélyével foglalhat helyet a község területén működő nyilvános számadásra kötelezett vállalat igazgatóságában vagy felügyelőbizottságában. Az engedély, amelyet a képviselőtestület bármikor visszavonhat, csak a törvényhatósági kisgyűlés jóváhagyása és ezenfelül a belügyminiszter hozzájárulása után válik hatályossá.

(3) A vármegyei és városi fő- és alügyész hivatásával összeütközésben nem álló magánügyködést is csak a törvényhatósági bizottság közgyűlésének, illetőleg a megyei város képviselőtestületének beleegyezésével és csak akként folytathat, hogy a magánügyködés őt hivatalos tennivalóinak pontos teljesítésében ne akadályozza. A beleegyezés bármikor visszavonható.

(4) A vármegyei és városi fő- és alügyész nem járhat el magánfél képviselőjeként olyan ügyben, amely a vármegye, város, község vagy valamely közigazgatási hatóság vagy tisztviselő ellen irányul, vagy amelyben a - gyámhatóságok egyedüli kivételével - valamelyik közigazgatási hatóság hivatott az intézkedésre (határozatra).

(5) A vármegyei és városi fő- és alügyész olyan cselekményért, amelyet a vármegye, város vagy község, továbbá a vármegye, város vagy község üzemei, intézményei érdekében és képviselőtestületében teljesít (például szerződés készítése), a magánféltől díjazást sem nem követelhet, sem el nem fogadhat.

(6) A tisztí főorvos és a járási orvosok magánorvosi gyakorlatára a vármegyei vagy városi szabályrendelet, illetőleg az illetékes miniszter rendelkezései irányadók.

(7) A hatósági (törvényhatósági vagy községi) mérnök nem vállalkozhatik olyan műszaki tervezésre vagy olyan műszaki munkálatnak a kivitelére vagy ellenőrzésére, amely hivatali működése területén kerülne megvalósításra, továbbá hivatali működése területén nem végezhet magánfél részére a műszaki tevékenység körébe eső munkálatokat (szakvélemény adása, becslés stb.), kivéve azokat a közcélú műszaki feladatokat, amelyek teljesítésére éppen hivatali ügykörénél fogva köteles.

Egyes vármegyei tisztviselők szolgálati beosztása

73. § (1) A belügyminiszter a törvényhatóságnak főiskolai képesítésű bármely tisztviselőjét az állásával azonos vagy annál magasabb fizetési osztályú megüresedett állásra, ennek illetményei terhére, a törvényhatóság első tisztviselőjének és az érdekelt tisztviselőnek beleegyezésével és a törvényhatósági ügymenet sérelme nélkül, szolgálattétel végett a belügyminisztériumba, vagy valamely szakminiszter kívánságára az illető minisztériumba ideiglenes szolgálatra berendelheti. Ha a berendelt tisztviselőt berendelésétől számított hat hónap alatt az illető minisztérium tisztviselőjévé nem nevezik ki, az korábbi törvényhatósági szolgálatába tér vissza.

(2) A törvényhatósági bizottság a járási főszolgabírákat - a leadott szavazatok kétharmad többségével - más járás élére helyezheti át. Az áthelyezésre vonatkozó kérelmet csak a főszolgabíró, az indítványt pedig csak a főispán vagy az alispán terjeszthetik a törvényhatósági bizottság közgyűlése elé; az ilyen kérelmet vagy indítványt mindig a közgyűlés rendes tárgysorozatába kell felvenni. Az áthelyezést kimondó határozat ellen csak jogszabálysértés miatt van felülvizsgálati kérelemnek helye.

(3) A főispán a szolgabírákat - az alispán meghallgatásával - a járásokba beosztja és szükség esetében egyik járásból a másikba áthelyezheti.

(4) A főispán, az alispánnal egyetértve, a szolgabírákat és a vármegyei aljegyzőket - megállapított létszámaik érintetlenül hagyása mellett - kölcsönösen áthelyezheti, illetőleg a megüresedett állásra ki vagy berendelheti. A szolgabíró és az aljegyző mindig a tényleg betöltött állás címét viseli.

(5) A (2), (3) és (4) bekezdések rendelkezései nem alkalmazhatók az általános országgyűlési képviselőválasztás határidejét kitűző belügyminiszteri rendeletnek közzétételétől, illetőleg a járás területét érintő időközi országgyűlési képviselőválasztásnak elrendelésétől a választás napját követő két hónap elteltéig.

(6) Az alispán állapítja meg a vármegyei kezelőszemélyzet munkakörét és szolgálati beosztását; ugyanő rendelkezik egyeseknek más munkakörrel megbízása és valamely járásba vagy a központba áthelyezése felől.

Önkormányzati alkalmazottak nyugalombahelyezése

74. § (1) A törvényhatósági és községi tisztviselő és egyéb alkalmazott nyugalombahelyezését abból az okból, hogy a beszámítható javadalmazásával egyenlő összegű nyugdíjra igényt adó szolgálati idejét betöltötte, hivatalból csak akkor lehet elrendelni, ha legalább negyven évi valóságos szolgálati ideje van.

(2) Ha a tisztviselőnek vagy egyéb alkalmazottnak az 1912:LXV. tc. 11. §-a alapján igénye van arra, hogy szolgálati idejét kedvezményesen (hét hónapot nyolc hónapnak) számítsák, nyugalombahelyezését hivatalból az (1) bekezdésben megjelölt okból csak akkor lehet elrendelni, ha már legalább harmincöt évi valóságos szolgálati ideje van.

(3) Az 1912:LXV. tc. 83. §-ának első bekezdésében említett esetben a fenti (2) bekezdésben foglaltak az irányadók azzal, hogy a harmincöt évi valóságos szolgálati idő kezdőidőpontjául a főiskolai tanulmányok befejezésének napját kell tekinteni.

(4) A jelen § rendelkezéseinek alkalmazásánál a hat hónapot meghaladó töredékévet nem lehet egész évnak számítani.

(5) Ha a beszámítható javadalmazással egyenlő összegű nyugdíjra igényt adó szolgálati idő csak hadi éveknél vagy más kedvezményes éveknél a számításával telt el, a tisztviselőnek vagy egyéb alkalmazottnak azonban még nincs negyven, illetőleg harmincöt évi valóságos szolgálati ideje, hivatalból való nyugalombahelyezése csak a minisztertanács hozzájárulásával történhetik.

(6) E § rendelkezései nem érintik a törvényhatósági nyugdíjszabály rendeleteknek azokat a rendelkezéseit, amelyek a hivatalból nyugdíjaztatás feltételéül - a teljes szolgálati idő betöltése mellett a törvény korlátai közt - korhatárt is állapítanak meg.

IV. Rész

Fegyelmi eljárás az önkormányzati tisztviselők ellen

Rendbüntetés

75. § (1) A törvényhatósági vagy községi tisztviselőre (a törvényhatósági fogalmazó és kezelőszemélyzet, valamint a községi előljáróság, a segéd és kezelőszemélyzet tagja), ha enyhébb beszámítású mulasztást vagy szabálytalanságot követ el, felügyelőhatóságainak bármelyike rendbüntetést róhat ki.

(2) A rendbüntetés kiszabása előtt a tisztviselőt igazolásra kell felhívni és rendbüntetés kirovásának csak akkor van helye, ha a tisztviselő a megszabott határidő alatt magát szóval vagy írásban nem igazolja vagy igazolása mentségül nem fogadható el.

(3) A rendbüntetés öt pengőtől a tisztviselő napidíjának ötszöröséig terjedhető pénzbírság, amelyet a törvényhatósági szegényalap javára kell fordítani.

(4) A rendbüntetés kiszabása ellen nincs helye jogorvoslatnak. Ha azonban a tisztviselő a rendbüntetést méltánytalannak tartja, az értesítéstől számított tizenöt nap alatt kérheti, hogy ellene a kifogásolt cselekmény vagy mulasztás miatt a fegyelmi eljárás megindíttassék, amelynek eredményeként a rendbüntetés mellőzése vagy fenntartása, esetleg fegyelmi büntetés is megállapítható.

(5) A kiszabott rendbüntetésekről jegyzéket kell vezetni; a rendbüntetést azonban a tisztviselő személyi táblázatába csak ismétlés esetében vagy akkor kell feljegyezni, ha a tisztviselőt fegyelmi úton már megbüntették.

A fegyelmi eljárás okai

76. § (1) Fegyelmi eljárásnak van helye az ellen a törvényhatósági vagy községi tisztviselő ellen, aki:

1. megsérti vagy hanyagul teljesíti hivatali kötelességét; vagy
2. a köztisztviselői állás tekintélyével össze nem férő magatartásával állásának vagy a tisztviselői karnak tekintélyét csorbitja vagy a tiszteletre vagy bizalomra méltatlanná válik; vagy
3. korlátlan cselekvőképességének elvesztése, testi vagy szellemi erőinek fogyatkozása miatt vagy egyéb okból hivatali állásának betöltésére alkalmatlanná lesz.

(2) Az (1) bekezdés 2. pontja alatt körülírt okból fegyelmi eljárást lehet indítani olyan cselekmény miatt is, amelyet a tisztviselő alkalmaztatása előtt követett el, ha annak megindítását az elévülés nem zárja ki.

(3) Nyugdíjas tisztviselő ellen a fegyelmi eljárást csak olyan fegyelmi vétség miatt lehet elrendelni, amely hivatalvesztésbüntetést vonhat maga után.

(4) Ha a tisztviselő halála után derül ki, hogy tényleges szolgálata alatt a büntetőtörvénykönyvbe ütköző olyan cselekményt követett el, amely hivatalvesztésbüntetés kirovását vonhatta volna maga után, fegyelmi eljárásnak nincs helye, de abban a kérdésben, hogy hozzátartozóit megilleti-e ellátás, a fegyelmi hatóság a fegyelmi eljárás szabályainak megfelelő alkalmazásával határoz. Ezt az eljárást azonban nem lehet megindítani és a már megállapított ellátást nem lehet megszüntetni, ha a cselekmény elkövetése óta hat hónap eltelt.

(5) Ha tisztviselő ellen büntett vagy nyereségvágyból vagy aljas indokból elkövetett vétség miatt indítottak bűnvádi eljárást, ellene a fegyelmi eljárást azonnal el kell rendelni.

(6) Az országgyűlés tagjainak mentelmi jogát ez a törvény nem érinti. Olyan tisztviselő ellen tehát, aki az országgyűlés valamelyik házának tagja, fegyelmi eljárást csak mentelmi jogának felfüggesztése után lehet elrendelni vagy folytatni.

A fegyelmi eljárás megindítása

77. § (1) A fegyelmi eljárás folyamatbatételének helye van:

1. a tisztviselő saját kérelmére;
2. panasz alapján, ha olyan cselekményt vagy mulasztást tesznek valószínűvé, amely a 76. § szerint a fegyelmi eljárás alapjául szolgál;
3. az arra jogosult hatóság rendeletére.

(2) A fegyelmi eljárást el kell rendelni, ha a tisztviselő maga kéri.

(3) Az (1) bek. 2. és 3. pontja esetében a tisztviselőt, ha a késedelem nem jár veszéllyel, a fegyelmi eljárás elrendelése előtt meg kell hallgatni.

Fegyelmi eljárás elrendelésére jogosultak

78. § (1) A fegyelmi eljárást elrendelheti:

1. a törvényhatósági tisztviselők, mégpedig: a vármegye alispánja, főjegyzője, árvaszéki elnöke, t. főügyésze és t. főorvosa, továbbá a törvényhatósági jogú város polgármestere, helyettes polgármestere, főjegyzője, tanácsnokai, árvaszéki elnöke, t. főügyésze és t. főorvosa ellen: a közigazgatási bizottság, a kisgyűlés, a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a belügyminiszter és a - tárcája körébe eső ügyekben a belügyminiszterrel egyetértve - az illető szakminiszter; a vármegye és a törvényhatósági jogú város többi tisztviselője ellen a felsoroltakon kívül a főispán és a törvényhatóság első tisztviselője is;

2. a megyei város polgármestere, főjegyzője, tanácsnokai és ügyésze ellen: a képviselőtestület, az alispán, a közigazgatási bizottság, a kisgyűlés, a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a főispán és a belügyminiszter; a megyei város többi tisztviselője ellen a felsoroltakon kívül a polgármester is;

3. kis és nagyközségek alkalmazottai ellen: a járási főszolgabíró, az alispán, a közigazgatási bizottság, a kisgyűlés, a törvényhatósági bizottság közgyűlése a főispán és a belügyminiszter.

(2) A fegyelmi eljárást elrendelő határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Lemondás

79. § (1) A törvényhatósági vagy községi tisztviselő, ha ellene fegyelmi eljárás nincs folyamatban, bármikor lemondhat állásáról; a lemondás azonban csak akkor válik hatályossá, ha azt az alkalmazásra (kinevezésre, választásra) jogosult hatóság elfogadta és erről a lemondott tisztviselőt írásban értesítette. Ez a rendelkezés nem érinti az 1925:XXVI. tc. 11. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezést.

(2) A lemondást a közvetlen fölöttes hatóságnál írásban kell benyújtani, de benyújtható az a fölöttes (felügyelő) hatóságok bármelyikénél is.

(3) A lemondó tisztviselő csak a lemondás elfogadására hivatott hatóság hozzájárulásával vonhatja vissza lemondását.

(4) A lemondó tisztviselő köteles a hivatali állásával egybekötött tennivalókat fölmentéséig, de - az (5) bekezdésben tett kivételektől eltekintve - legfeljebb a lemondás benyújtásától számított 30 napig pontosan és lelkiismeretesen ellátni, kivéve, ha őt ez alól közvetlen hivatali főnöke felmentette.

(5) Az a tisztviselő, aki állásánál fogva közvagyont kezel, a (4) bekezdésben említett 30 nap eltelté után is mindaddig köteles a hivatali tennivalókban közreműködni, amíg a vagyont szabályszerűen át nem adta, illetőleg azzal el nem számolt.

(6) Az a tisztviselő, aki ellen a fegyelmi eljárást elrendelték, annak befejezéséig rendszerint nem mondhat le állásáról, sem korábbi lemondása a fegyelmi eljárás befejezéséig rendszerint nem fogadható el.

(7) Kivételesen és annak a fegyelmi hatóságnak a meghallgatása után, amelynek döntésére a fegyelmi ügy vár, elfogadható a lemondás a fegyelmi eljárás folyamán is, ha a fegyelmi eljárás alatt álló tisztviselő terhére felhozott cselekmények vagy mulasztások enyhe beszámítás alá esnek és a tisztviselőt vagyoni felelősség nem terheli, főleg ha a tisztviselőnek a szolgálati kötelekből való kiválása közérdekből kívánatos. Ugyanez a rendelkezés irányadó akkor is, ha a fegyelmi eljárás alatt álló tisztviselő szabályszerű elbánás alá vonását (nyugdíjazás, végkielégítés) kéri.

(8) Ha több tisztviselő ellen közös fegyelmi vétség miatt folyik a fegyelmi eljárás, a tisztviselők némelyikének a lemondását nem lehet elfogadni; közülük csak egyesek szabályszerű elbánás alá vonásának azonban nincs akadálya.

(9) Fegyelmi eljárás folyamán a törvényhatóság első tisztviselője lemondásának vagy szabályszerű elbánás alá vonására irányuló kérelmének elbírálására a törvényhatósági bizottság közgyűlése jogosult, a lemondást elfogadó határozat azonban csak a belügyminiszter jóváhagyásával válik hatályossá; a többi tisztviselő ilyen kérelmének elbírálása a törvényhatóság első tisztviselőjének hatáskörébe tartozik, akinek határozata ellen fellebbezésnek van helye a belügyminiszterhez.

(10) A lemondás elfogadása a fegyelmi eljárás megszüntetését vonja maga után és a lemondott vagy végkielégített tisztviselő ellen nincs többé helye fegyelmi eljárásnak.

(11) A fegyelmi eljárás során nyugdíjazott tisztviselőre a 90. § (7) bekezdésének rendelkezései irányadók.

Felfüggesztés

80. § (1) A fegyelmi eljárás elrendelésére jogosult hatóságok bármelyike a fegyelmi eljárás elrendelésével egyidejűleg vagy - ha az utóbb mutatkozik szükségesnek - a fegyelmi eljárás folyamán bármikor felfüggesztheti a tisztviselőt állásától, ha:

1. a valószínűsített vád olyan súlyos, hogy az bebizonyítása esetében szolgálattól felmentés vagy hivatalvesztésbüntetést vonhat maga után, vagy

2. a tisztviselő terhére rótt cselekménynek már a gyanúja is indokoltá teszi, hogy a tisztviselő a hivatal tekintélye vagy a közérdek szempontjából távoltartassék hivatalától, vagy

3. a tisztviselő továbbműködése veszélyeztetné a vizsgálat eredményét vagy helyrehozhatatlan kárt okozhatna, vagy

4. a tisztviselő ellen bünygyi eljárás van folyamatban.

(2) Fel kell függeszteni állásától a tisztviselőt, ha őt gondnokság alá helyezték vagy ellene a kényszeregyességi eljárást vagy a csódnýtást jogerősen elrendelték, ha őt bünyvádi eljárás során vád alá helyezték vagy az 1896:XXXIII. tc. 281. §-a értelmében a főtárgyalásra közvetlenül megidéztek, végül ha ellene még nem jogerős fegyelmi határozat hivatalvesztés-büntetést állapított meg.

(3) A községi (megyei városi) képviselőtestületnek, a járási főszolgabírónak és a megyei város polgármesterének felfüggesztést elrendelő véghatározata, illetőleg véghatározatának felfüggesztést elrendelő része ellen az alispánhoz, a fegyelmi eljárás elrendelésére jogosult többi hatóságnak hasonló határozata ellen a fegyelmi bírósághoz (85. § (1)) egyfokú fellebbezésnek van helye, amelynek nincs halasztó hatálya. Ha a felfüggesztést a miniszter rendelte el, határozata ellen nincs helye fellebbezésnek.

(4) A felfüggesztés rendszerint nem terjedhet tovább hat hónapnál. Ezt a határidőt a belügyminiszter indokolt esetben még hat hónappal meghosszabbíthatja. További meghosszabbításnak csak akkor van helye, ha az üggyel kapcsolatosan büntető eljárás is van folyamatban vagy ha az ügy befejezése az eljárás alatt álló tisztviselőnek magatartása miatt akadályokba ütközik.

(5) A felfüggesztést meg kell szüntetni, mihelyt elrendelésének oka megszűnt. A még nem jogerős fegyelmi határozat egymagában nem elég alap a felfüggesztés megszüntetésére.

(6) A felfüggesztés megszüntetését az a hatóság rendelheti el, amelyik a felfüggesztést elrendelte vagy az a fegyelmi hatóság, amelyik e fölött áll [(3) bek.].

(7) A hivatalától felfüggesztett tisztviselő felfüggesztésének tartama alatt - lakáspénzén és családi pótlékán felül - élelmezési illetményben részesül. Az élelmezési illetmény a tisztviselő fizetésének egyharmad részéből áll, amelyet a törvényhatóság első tisztviselőjére nézve a belügyminiszter, a többi tisztviselőre nézve a törvényhatóság első tisztviselője - a tisztviselő kérelmére - indokolt esetben a fizetés feléig felelhet.

(8) A felfüggesztés ideje alatt a tisztviselőt a tényleges működéssel járó terhes illetmények és átalányok nem illetik meg.

(9) Abban a kérdésben, hogy a fegyelmi eljárás jogerős befejezése után egészen vagy részben kiadassanak-e vagy sem a tisztviselőnek vagy ellátásra jogosult hozzátartozóinak a felfüggesztés tartama alatt visszatartott fizetésrészletek, a fegyelmi hatóság a fegyelmi határozatban határoz. Ha a fegyelmi hatóság a tisztviselőt felmentette vagy csak rosszalással büntette, a fizetés visszatartott részleteit feltétlenül ki kell adni; ha pedig a fegyelmi határozat hivatalvesztést állapított meg, a visszatartott illetményeket nem lehet kiadni.

(10) Ha a fegyelmi határozat nem állapított meg szolgálattól felmentés- vagy hivatalvesztésbüntetést, annak jogerőre emelkedése után a tisztviselőt állásába azonnal vissza kell helyezni. Ha pedig a tisztviselőt állásától szabályszerű fegyelmi határozat vagy hivatalvesztést megállapító büntetőbírói ítélet alapján mozdították el, de az újrafelvételi eljárás enyhébb büntetés megállapításával vagy teljes felmentéssel végződött, a tisztviselőt, ha lehetséges, előbbi állásába kell visszahelyezni; ha ez nem volna lehető, őt az államkincstár terhére rendelkezési állományba kell helyezni és ha egy év alatt rangjának és képesítésének megfelelő állásba nem volna elhelyezhető, szabályszerű elbánás alá kell vonni.

(11) A felfüggesztett tisztviselő helyét, ha arra szükség van, ideiglenesen helyettesítés útján kell betölteni.

(12) A törvényhatóság első tisztviselőjének helyettesítéséről a törvényhatósági bizottság közgyűlése; a többi törvényhatósági tisztviselő helyettesítéséről - a törvényhatóság első tisztviselőjének meghallgatásával - a főispán (főpolgármester); a megyei város valamennyi tisztviselőjének helyettesítéséről a képviselőtestület, a nagy- és kisközségi alkalmazottnak helyettesítéséről a főszolgabíró jogosult intézkedni.

(13) A helyettesítés a fegyelmi ügy jogerős befejezésénél, illetőleg a megüresedett állás betöltésénél nem tarthat tovább; az azonban, aki a helyettesítésre jogosult, a helyettesítést bármikor visszavonhatja és más helyettest jelölhet ki.

Vizsgálóbiztos

81. § (1) A vizsgálat teljesítésére a törvényhatóság első tisztviselője vizsgálóbiztost rendel ki a törvényhatóság tisztviselői közül.

(2) Kivételesen - közérdekből - a belügyminiszter küldhet ki vizsgálóbiztost és erről a törvényhatóság első tisztviselőjét értesíti.

(3) A vizsgálóbiztos nem lehet alacsonyabb fizetési osztályba sorozott tisztviselő, mint az, aki ellen a fegyelmi vizsgálatot teljesítenie kell.

(4) A vizsgálóbiztos kizárására a bűnvádi perrendtartás (1896:XXXIII. tc.) 64. §-ának a bírák kizárására vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(5) Az, aki a fegyelmi ügyben vizsgálóbiztos volt, ugyanabban az ügyben sem közzéjáróként, sem fegyelmi bíróként nem működhetik.

Fegyelmi vizsgálat

82. § (1) A fegyelmi vizsgálat feladata a tényállásnak felderítése és a tényállás megállapításához szükséges bizonyítékoknak összegyűjtése. Ha a tényállás tisztázott vagy ha a tisztviselő beismerésben van és beismerését egyéb körülmények is valószínűsítik, végül ha a fegyelmi vétség tényálladékát a lefolytatott bűnvádi eljárás során kimerítően megállapították, az elrendelő hatóság a fegyelmi vizsgálatot mellőzheti és az ügyet az illetékes elsőfokú fegyelmi hatóság döntése alá utasíthatja.

(2) A vizsgálóbiztos a panaszost és a tisztviselőt bármikor megidézheti és kihallgathatja. A tényállás felderítése végett tanukat és szakértőket hallgathat ki és szakértői szemlét fogantatosíthat.

(3) Ha a tisztviselő súlyos betegsége, elhalálása, ismeretlen helyen távolléte vagy más ok miatt nem idézhető meg vagy nem jelenik meg a vizsgálóbiztos előtt és védőt nevezett, érdekeit a fegyelmi eljárás egész további folyamán mindaddig a védő képviseli, amíg a tisztviselő személyesen nem jelentkezik. Ha a tisztviselő nem nevezett védőt vagy ez a védelemről lemond, érdekeinek képviselőjére a törvényhatóság első tisztviselője ügygondnokot rendel. Az ügygondnok kirendelésénél a tisztviselő ellátásra igényjogosult önjogú hozzátartozóját, ha ez nem jár késedelemmel, meg kell hallgatni. Az ügygondnokot ugyanazok a jogok illetik meg, mint a tisztviselőt.

(4) A tisztviselő védőjéül gyakorló ügyvédet, jogtanárt vagy a törvényhatóság területén tényleges szolgálatban álló olyan tisztviselőtársát jelölheti ki, aki vele azonos szakban működik.

(5) A vizsgálat egész folyamán jegyzőkönyvvezetőt kell alkalmazni. A jegyzőkönyvvezető kirendelésére és kizárására a 81. § (1), (4) és (5) bekezdéseinek a vizsgálóbiztosra megállapított rendelkezései irányadók.

(6) A felek és a tanuk kihallgatásánál a vizsgálóbiztoson és a jegyzőkönyvvezetőn kívül - a szükséges szembesítés kivételével - más nem lehet jelen; a tisztviselőt azonban a tanukihallgatás helyéről és idejéről értesíteni kell. A vizsgálóbiztos belátása szerint dönti el, hogy a szakértőt a felek jelenlétében hallgatja-e meg. A szakértői szemle rendszerint a felek közbenjöttével történik; távolmaradásuk azonban a szemle megtartását nem gátolja.

(7) A vizsgálóbiztos a tanukat mindig eskü alatt hallgatja ki, a szakértőket pedig megesketheti.

(8) A belügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a tanuk megidézését, megjelenési és tanuságtételi kötelességét, megjelenésre, vallomástételre és esküre kényszerítését, a tanuzásból kizárását és a tanuzás alól való mentességét, végül a tanuk megesketését és a megesketés mellőzését - a bünvádi perrendtartás (1896:XXXIII. tc.) 192-199., 204-209., 217-219. és 221-222. §-ainak szem előtt tartásával - rendeleti úton szabályozza.

(9) Amikor a vizsgálóbiztos valamelyik tanu kihallgatását befejezte és vallomását jegyzőkönyvbe foglaltatta, a tisztviselőt, ha jelentkezett, maga elé idézi és a tanu jelenlétében közli vele a vallomást. A tisztviselő kérheti, hogy a tanuhoz a tényállás valamely lényeges mozzanatának tisztázása végett újabb kérdések intéztesse. A vizsgálóbiztos engedelmével a tisztviselő közvetlenül is intézhet a tanuhoz kérdéseket. Ha a tisztviselővel a tanuvallomást bármely okból nem lehet azonnal közölni, ez az eljárás menetét nem akasztja meg.

(10) Azt, aki fegyelmi ügyben esküvel megerősített hamis tanuvallomást tesz, az 1878:V. tc. 220. §-a szerint kell büntetni.

(11) Ha a tanu kihallgatása nehézséggel járna, a vizsgálóbiztos a tanu kihallgatás foganatosítására a tanu lakó- vagy tartózkodó helye szerint illetékes elsőfokú közigazgatási hatóságot keresheti meg.

(12) A tanu vallomásáról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a vizsgálóbiztosnak, a jegyzőkönyvvezetőnek és a tanunak is alá kell írnia (kézjeggyel ellátnia). Ha a tanu az aláírást megtagadja, azt a jegyzőkönyvben meg kell jegyezni.

(13) A vizsgálóbiztos olyan különálló cselekmény vagy mulasztás vizsgálatára, amely megbízatásában nincs megjelölve, csak külön utasításra terjeszkedhetik ki.

(14) A vizsgálóbiztos a vizsgálat befejezésekor értesíti a tisztviselőt, hogy a vizsgálat iratait saját maga vagy védője megtekintheti és a vizsgálat megállapításaira az értesítés vételétől számított nyolc nap alatt észrevételeit írásban a vizsgálóbiztoshoz benyújthatja és esetleg a vizsgálat kiegészítését is kérheti.

(15) Ha a tisztviselő a vizsgálat befejezéséről bármilyen okból nem értesíthető, ez az eljárás folytatását nem akasztja meg.

A közvádlo indítványa

83. § (1) A vizsgálóbiztos a vizsgálat befejezése után, a tisztviselő értesítését vagy annak megkísérlését követő nyolc nap elteltével, az összes iratokat megküldi a közvádlónak indítványtétel végett.

(2) Közvádlóként a törvényhatóság t. főügyésze vagy helyettese jár el. A közvádlo kirendelésére és kizárására a 81. § (1), (4) és (5) bekezdésének a vizsgálóbiztosra megállapított rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(3) A közvádlo köteles indítványát tizenöt nap alatt elkészíteni és azt az összes fegyelmi iratokkal együtt a vizsgálóbiztoshoz visszaküldeni. A törvényhatóság első tisztviselője az indítvány előterjesztésére rendkívül fontos okból egy ízben legfeljebb tizenöt napi halasztást engedhet.

A közvádlo indítványára észrevétel

84. § (1) A vizsgálóbiztos a közvádlo indítványának előterjesztéséről a tisztviselőt - a vádindítvány másolatának kézbesítése mellett - azzal értesíti, hogy az iratokat a kézbesítést követő naptól számított nyolc nap alatt saját maga vagy védője megtekintheti és észrevételeit ugyanaz alatt az idő alatt hozzá írásban benyújthatja és egyidejűleg szóbeli tárgyalás elrendelését kérheti.

(2) Ha az értesítés a tisztviselő távolléte vagy ismeretlen helyen tartózkodása miatt, vagy más okból nem kézbesíthető, a 82. § (3) bekezdésében körülírt eljárásnak van helye.

(3) A vizsgálóbiztos a közvádlo indítványának észrevételezésére kitűzött határidő eltelte után az összes fegyelmi iratokat három nap alatt az elsőfokon eljárni hivatott fegyelmi hatósághoz terjeszti be.

(4) Az elsőfokú fegyelmi hatóság előadót rendel ki a törvényhatóság tisztviselői közül és intézkedik, hogy az ügy tárgyalása legfeljebb harminc nap alatt megtörténjék. Az előadó a fegyelmi tárgyalás jegyzőjeként is működhetik.

(5) Az a körülmény, hogy a tisztviselő, vagy ha többen vannak: a tisztviselők vagy valamelyikük nem nyújtott be észrevételeket, az eljárás menetét nem akasztja meg.

Hatáskör

85. § (1) Fegyelmi hatóságként jár el;

1. elsőfokon:

a) a kis- és nagyközségi alkalmazottaknak, továbbá - a polgármester, a főjegyző, a tanácsnokok és az ügyész kivételével - a megyei város tisztviselőinek, valamint a vármegye kezelő tisztviselőinek fegyelmi ügyeiben az alispán, a törvényhatósági jogú város kezelőtisztviselőinek fegyelmi ügyeiben a polgármester;

b) a megyei város polgármestere, főjegyzője, tanácsnokai és ügyésze, továbbá az a) pont alatt nem említett törvényhatósági tisztviselők fegyelmi ügyeiben a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya;

2. másodfokon:

a) a törvényhatóság első tisztviselője által elsőfokon elbírált fegyelmi ügyekben a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya;

b) a fegyelmi választmány által elsőfokon elbírált fegyelmi ügyekben a fegyelmi bíróság;

3. harmadfokon:

a megengedett esetekben a fegyelmi bíróság.

(2) Ha több tisztviselő együtt követett el valamely fegyelmi vétséget és némelyikük a törvényhatóság első tisztviselőjének, másikkal pedig a fegyelmi választmánynak elsőfokú fegyelmi hatásköre alá tartozik, valamennyi fölött a fegyelmi választmány hivatott elsőfokon határozni.

Illetékesség. Delegálás

86. § (1) Fegyelmi ügyekben az eljárásra az az elsőfokú fegyelmi hatóság illetékes, amelynek területén a tisztviselő a fegyelmi eljárás elrendelése idejében tényleges szolgálatot teljesített.

(2) Több tisztviselő közös fegyelmi ügyében a tényleges szolgálatban álló érdekelt tisztviselők bármelyikének illetékes fegyelmi hatósága eljárhat, ha az eljárás alatt álló tisztviselők egyike sem tartozik magasabb hatáskörű fegyelmi hatóság alá (85. § (2) bek.) Az eljárásra jogosult fegyelmi hatóságok közül az, amelyik a többit megelőzte, az egész eljárás lefolytatására illetékes marad.

(3) Nyugdíjas tisztviselő fegyelmi ügyében az eljárásra, ha a belügyminiszter más fegyelmi hatóságot nem jelöl ki, az a fegyelmi hatóság illetékes, amelynek területén a tisztviselő legutoljára teljesített tényleges szolgálatot. Ugyanez a rendelkezés irányadó a 76. § (4) bekezdésében említett eljárás esetében is.

(4) A fegyelmi hatóságok illetékességi összeütközése kérdésében a belügyminiszter végérvényesen dönt.

(5) Ha a fegyelmi eljárás alá vont tisztviselő (közös fegyelmi ügyben a tisztviselők valamelyike) a fegyelmi hatóság egy vagy több tagjával olyan viszonyban (rokonság, sógorság, per, ellenségeskedés stb.) áll, amely miatt elfogulatlan és tárgyilagos fegyelmi határozat hozatala veszélyeztettnak látszik, az érdekelt felek valamelyikének kérelmére, vagy hivatalos előterjesztés alapján, a belügyminiszter más hasonló rangú fegyelmi hatóságot jelölhet ki.

(6) Ha a fegyelmi eljárást a törvényhatóság első tisztviselője és helyettese ellen vagy azok bármelyike ellen is elrendelték, a belügyminiszter az eljárás lefolytatására mindig más törvényhatóság fegyelmi választmányát jelöli ki.

(7) A belügyminiszternek más fegyelmi hatóságot kijelölő határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A fegyelmi hatóságok szervezete

87. § (1) A törvényhatóság első tisztviselője egyéni hatóságként jár el.

(2) A közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya az 1876:VI. tc. 52. és 54. §-ának rendelkezései szerint alakul és működik.

(3) A fegyelmi bíróságnak elnöke: a belügyminiszter, akadályoztatása esetében az általa kijelölt helyettese; tagjai: két közigazgatási bíró és két belügyminisztériumi (legalább az V. fizetési osztályba tartozó) tisztviselő. Olyan önkormányzati tisztviselő fegyelmi ügyében, aki valamely másik miniszter fennhatósága alá tartozik, a két belügyminisztériumi tisztviselő egyikének helyébe az illető miniszter által kijelölt hasonló rangú tisztviselő lép.

(4) A két közigazgatási bírót a m. kir. közigazgatási bíróság elnöke esetenként jelöli ki az általános közigazgatási osztályba beosztott ítéldbírák közül.

(5) A belügyminiszter évenként kijelöli egy vagy több helyettesét és a belügyminisztérium IV. és V. fizetési osztályába sorozott tisztviselői köréből esetenként sorshúzás útján hív be két, illetőleg egy tagot. Az a miniszteri tisztviselő, aki a fegyelmi bíróságban első ízben vesz részt, működésének megkezdése előtt az elnök kezébe esküt tesz.

(6) A fegyelmi bíróság előadóját, aki a jegyzői tennivalókat is végzi, a belügyminiszter esetről-esetre jelöli ki. Az előadó a fegyelmi bíróságnak nem tagja, őt tehát szavazati jog sem illeti meg.

(7) A fegyelmi hatóságok elnökének, tagjainak és előadójának kizárására a 81. § (4) és (5) bekezdésének a vizsgálóbiztosra megállapított rendelkezései irányadók.

Szóbeliség, írásbeliség

88. § (1) A fegyelmi ügy tárgyalása az elsőfokon rendszerint, a felsőbb fokon mindig írásbeli.

(2) A törvényhatóság első tisztviselője, mint elsőfokú fegyelmi hatóság, továbbá a fegyelmi választmánynak, mint elsőfokú fegyelmi hatóságnak az elnöke az eljárás alá vont tisztviselőnek, több tisztviselő közös fegyelmi ügyében valamennyinek a kérelmére köteles a szóbeli tárgyalást elrendelni; de kérelem nélkül is elrendelheti a szóbeli tárgyalást, ha a tényállás megállapítását valamely ügydöntő kérdésben hiányosnak vagy homályosnak látja és a hiány pótlása vagy a homály tisztázása a szóbeli tárgyalástól inkább remélhető.

(3) A szóbeli tárgyalást a vádindítványra tehető észrevételek benyújtási határideje alatt (84. § (1) bek.) kell kérni.

(4) A szóbeli tárgyaláson közvetlen bizonyításfelvételnek nincs helye, azonban a tisztviselő, valamint védője felszólalhat.

(5) Az írásbeli tárgyaláson a fegyelmi eljárás alatt álló tisztviselő és védője (ügygondnoka), valamint a panaszos jelen lehet. A tárgyalás befejezése után az eljárás alatt álló tisztviselő védelmét személyesen előadhatja.

Fegyelmi tárgyalás és határozathozatal

89. § (1) A vádló indítványának észrevételezésére kitűzött határidő letelte után az eljárásra illetékes elsőfokú fegyelmi hatóság a 84. § (4) bekezdésében megszabott határidőben kitűzi a tárgyalás idejét, megidézi arra a t. főügyészt és a tárgyalás határidejéről a tisztviselőt (védőjét, ügygondnokát) és a panaszost, értesíti.

(2) A tárgyalás befejezése után a fegyelmi hatóság (bírószág) - mégpedig a társashatóság zárt tanácsülésben, titkos szavazással - határoz; az elnök mindig szavaz.

(3) A fegyelmi hatóság, ha a tényállást tisztázottnak látja, az ügy érdemében határoz; ellenkező esetben a hiányok pótlása vagy a tényállás további felderítése végett a vizsgálat kiegészítését rendeli el. A pótvizsgálat befejezése után a fegyelmi hatóság újabb tárgyalási határnapot tűz ki. A póttárgyalásra az alaptárgyalásra megállapított rendelkezések irányadók.

(4) A felsőbb fokon eljáró fegyelmi hatóság (bírószág) az alsóbbfokú határozatot feloldhatja vagy e nélkül is a bizonyításfelvétel kiegészítését rendelheti el és ezt akár valamelyik közigazgatási hatósággal, akár saját kiküldött tagjával végeztetheti.

(5) Mindenik fegyelmi hatóság (bírószág) az előterjesztett bizonyítékok és az összes ténykörülmények lelkiismeretes mérlegelése alapján állapítja meg, terheli-e a tisztviselőt fegyelmi vétség, és ha igen: a fennforgó esetben a közszolgálat érdekei milyen fegyelmi büntetés alkalmazását kívánják meg.

(6) A fegyelmi hatóság (bírószág) semmi tekintetben sincs kötve a közvádló indítványához.

(7) A 76. § (1) bekezdésének 1. és 2. pontja alá eső cselekmények vagy mulasztások miatt fegyelmi büntetést kell megállapítani, a 3. pontjában felsorolt okokból pedig - fegyelmi büntetés mellőzésével - a tisztviselőnek szabályszerű elbánás alá vonását kell elrendelni.

(8) A fegyelmi határozatban meg kell állapítani a fegyelmi eljárás költségeit és azt, hogy azokat ki, esetleg milyen arányban köteles viselni. Az eljárási költségeket közadók módjára kell behajtani.

(9) A vagyoni felelősség kérdésének és a kártérítési kötelezettségnek megállapítása a rendes bíróság hatáskörébe tartozik.

(10) A határozatot a jelenlevő felek előtt ki kell hirdetni és azt a fellebbezésre jogosultaknak (91. § (1)) írásban is kézbesíteni kell.

(11) A fegyelmi tárgyalás részleteit a belügyminiszter rendelettel szabályozza.

Fegyelmi büntetések

90. § (1) A fegyelmi büntetések a következők:

1. rosszalás,
2. pénzbüntetés,
3. az előléptetés elvonása,
4. a szolgálatától felmentés,
5. hivatalvesztés a hozzátartozók ellátási igényeinek érintetlenül hagyásával,
6. hivatalvesztés a hozzátartozók ellátási igényeinek elvonásával.

(2) A pénzbüntetés 10 pengőnél kevesebb és 1000 pengőnél több nem lehet; azt közadók módjára kell behajtani és a törvényhatósági szegényalap javára kell fordítani.

(3) Az előlépés elvonása abban áll, hogy a tisztviselő meghatározott idő alatt, amely három évnél hosszabb nem lehet, magasabb fizetési osztályba vagy magasabb fizetési fokozatba nem léphet, illetőleg nem léptethető elő, sem magasabb állásba nem alkalmazható (nem nevezhető ki és nem választható meg). Az előlépés elvonásának hatálya azzal a nappal kezdődik, amelyen a tisztviselőre az előlépés lehetősége megnyílt, de a fegyelmi határozat (ítélet) jogerőre emelkedése napjától számított öt éven nem terjedhet túl.

(4) A szolgálattól felmentés a szabályszerű elbánás alá vonással (1912. évi LXV. tc. 35. § utolsóelőtti bekezdése) egyenlő hatályú.

(5) A hivatalvesztés a tisztviselő állásának és az ezzel összekötött címnek, rangnak, illetménynek, ellátási igényeknek és minden egyéb kedvezménynek elvesztését vonja maga után.

(6) A fegyelmi hatóság (bíróóság) különös méltánylást érdemlő esetekben a hivatalvesztésre ítélt tisztviselő hozzátartozóinak ellátási igényeit érintetlenül hagyhatja. Ebben az esetben ez az igény a hivatalvesztésre szóló határozat (ítélet) jogerőre emelkedése napján nyílik meg.

(7) Nyugdíjas tisztviselő ellen csak hivatalvesztésbüntetést lehet megállapítani. Ha enyhébb büntetés alkalmazása volna indokolt, a fegyelmi vétséget meg kell állapítani, a büntetés kiszabását ellenben mellőzni kell.

Jogorvoslatok

91. § (1) Az elsőfokú fegyelmi hatósága határozata ellen fellebbezéssel élhet az elítélt tisztviselő, a főispán (főpolgármester), annak az önkormányzati testületnek a képviselője, amelynek az eljárás alatt álló tisztviselő szolgálatában áll, a közbíró, és ha ez utóbbi nem fellebbezett: a panaszos magánfél is. A panaszos a közbíró fellebbezése esetében is fellebbezhet, ha a fegyelmi panasz tárgyává tett cselekmény vagy mulasztás magánérdekét érinti. A közbíró fellebbezését nem vonhatja vissza.

(2) A fellebbezési határidő tizenöt nap, amelyet a fegyelmi határozat kihirdetését, illetőleg kézbesítését követő naptól kell számítani.

(3) Ha a határozat kihirdetése vagy kézbesítése bármilyen okból nem sikerült, a 82. § (3) bekezdése szerint kell eljárni.

(4) A fellebbezést rendszerint írásban, két példányban kell beadni. A másodpéldányt az ellenfélnek (a közbírónak vagy a tisztviselőnek) kell kézbesíteni, aki erre észrevételeit nyolc nap alatt írásban előterjeszheti. A fellebbezést élőszóval is elő lehet terjeszteni, amelyet az elsőfokú hatóság - indokaival együtt - röviden jegyzőkönyvbe foglal és erről az ellenfelet (t. ügyészt) azzal értesíti, hogy a jegyzőkönyvet nyolc nap alatt megtekintheti és észrevételeit írásban benyújthatja. Ha a kézbesítés vagy az értesítés nem sikerül, ez az eljárást nem akasztja meg.

(5) A fegyelmi választmányának másodfokon hozott határozata ellen csak akkor van helye további fellebbezésnek a fegyelmi bírósághoz, ha a másodfokú határozat szolgálattól felmentés-, vagy hivatalvesztésbüntetést állapított meg. Jogszabálysértés okából azonban felülvizsgálati kérelemmel lehet élni.

(6) A fegyelmi határozatot a tisztviselő terhére akkor is meg lehet változtatni, ha az ellen egyedül ő élt fellebbezéssel,

(7) A fegyelmi ügyben hozott érdemleges határozat - jogerőre emelkedése után - csak újrafelvételi kérelemmel támadható meg és a jogerős fegyelmi határozatnak felülvizsgálására a m. kir. közigazgatási bíróság illetményigények címén sem jogosult.

A fegyelmi büntetés erkölcsi hatálya

92. § (1) A jogerőre emelkedett fegyelmi büntetést a tisztviselő személyi táblázatába be kell jegyezni.

(2) A rosszalás erkölcsi hatálya egy év alatt, a pénzbüntetésé két év alatt, az előlépés elvonásáé három év alatt szűnik meg és annak megszűntét a tisztviselő személyi táblázatában fel kell jegyezni.

(3) Amíg a fegyelmi büntetés erkölcsi hatálya tart, a tisztviselő jutalomban nem részesíthető.

(4) A szolgálattól fegyelmi határozattal felmentett tisztviselő csak a minisztertanács engedélyével alkalmazható újra. A fegyelmi úton hivatalvesztéssel büntetett tisztviselő egyáltalában nem alkalmazható többé törvényhatósági és községi közszolgálatban.

Elévülés

93. § (1) Az elévülés kizárja a fegyelmi eljárás megindítását a cselekmény elkövetésétől vagy a mulasztástól számított három év múltán. Ha azonban a fegyelmi vétség olyan súlyos, hogy szolgálattól felmentés- vagy hivatalvesztésbüntetést vonhat maga után: tíz év múltán.

(2) Ha a fegyelmi vétség valamely büntetőtörvénybe is ütközik, az elévülés időtartama nem lehet rövidebb annál, mint aminőt a büntetőtörvény az illető bűncselekményre megállapít.

(3) A fegyelmi eljárás bármikor megindítható olyan bűncselekmény miatt, amelyet a tisztviselő 24. életévének betöltése után nyereségvágyból vagy aljas indokból követett el. Ez a rendelkezés irányadó arra a tisztviselőre is, akit az 1921:III. tc. 1-8. §-ába ütköző bűncselekmények valamelyike miatt ítélnek el.

(4) Az elévülést félbeszakítja a fegyelmi vagy felügyelőhatóságok valamelyikének a fegyelmi vétség miatt a tisztviselő ellen irányzott határozata vagy intézkedése. A határozat vagy intézkedés napján azonban az elévülés újra kezdődik.

(5) Az elévülés kizárja a fegyelmi büntetés végrehajtását a fegyelmi büntetést megállapító határozat jogerőre emelkedésétől számított három év múltán; de az elévülést félbeszakítja az illetékes hatóságnak a fegyelmi büntetés végrehajtására irányzott bármely cselekménye. A szolgálattól felmentés- vagy hivatalvesztésbüntetés végrehajthatósága azonban nem évül el.

Eljárás bűncselekmény esetében

94. § (1) Ha a fegyelmi eljárást olyan cselekmény vagy mulasztás miatt rendelték el, amely valamely hivatalból üldözendő bűncselekmény tényálladékát is kimeríteni látszik, a fegyelmi ügyben eljáró hatóság köteles erről a kir. ügyészséget vagy járásbírószágot - a bűnvádi eljárás megindításához szükséges adatok közlése mellett - azonnal értesíteni.

(2) Ha a fegyelmi vétség tényálladéka a bűnvádi eljárástól függetlenül is megállapítható és olyan súlyos, hogy miatta hivatalvesztésbüntetést kell alkalmazni, a fegyelmi eljárást a bűnvádi eljárásra tekintet nélkül be lehet fejezni. Ellenkező esetben a fegyelmi eljárást a bűnügy jogerős befejezéséig fel kell függeszteni. A büntetőbírószágot a fegyelmi eljárással kapcsolatos büntetőügyeket soronkívül kötelesek tárgyalni.

(3) Ha a büntetőbírószágot valamely törvényhatósági vagy községi tisztviselő ellen rendelt el bűnügyi vizsgálatot, köteles erről a tisztviselő fölöttes hatóságát vagy az illető törvényhatóság első tisztviselőjét azonnal értesíteni, aki a fegyelmi eljárás haladéktalan elrendelése iránt intézkedik.

(4) A törvényhatósági vagy községi tisztviselő bűnügyében hozott jogerős határozatot haladéktalanul közölni kell a törvényhatóság első tisztviselőjével, aki a fegyelmi szempontból szükséges intézkedéseket késedelem nélkül megteszi.

(5) Ha a büntetőbírószágot jogerős megszüntető határozatot vagy felmentő ítéletet hozott, ez nem állja útját annak, hogy a fegyelmi hatóság a tisztviselőt ugyanazon cselekmény vagy mulasztás miatt fegyelmi büntetéssel sújtsa.

(6) Azt a tisztviselőt, akit a büntetőbíróság jogerősen hivatalvesztésre ítélt, közvetlen fölöttes hatósága nyomban eltávolítja hivatalától és erről az elsőfokú fegyelmi hatóságot értesíti, amely a hozzátartozók ellátása kérdésében a fegyelmi eljárás szabályainak megfelelő alkalmazásával határoz. Az ilyen tisztviselőt nem lehet többé alkalmazni törvényhatósági és községi közszolgálatban.

V. Rész

Vegyes és életbeléptető rendelkezések

A főispánoknak, valamint özvegyeiknek és árváiknak illetményei, illetőleg ellátása

95. § (1) A főispán közvetlenül a belügyminiszternek van alárendelve.

(2) A főispánt havi 850 P nyugdíjba beszámítható fizetés és havi 400 P nyugdíjba be nem számítható terhes (képviselési) átalány illeti meg. A főispánok lakáspénzét a lakásügyi korlátozások fennállásának tartama alatt a minisztérium rendelettel állapítja meg.

(3) A főispán mellé szükséges segédszemélyzetet a törvényhatóság szolgáltatja és ugyanaz viseli a főispáni iroda dologi kiadásait is.

(4) Az a főispán, aki ideiglenesen két törvényhatóságnak állandóan össze nem kapcsolt főispáni állását tölti be, a második főispáni állás után pótlékul a fizetés felét és az egész terhes (képviselési) átalányt kapja; ez a pótlék azonban nyugdíjba nem számítható be.

(5) Azt a főispánt, akinek főispáni és egyéb beszámítható szolgálati ideje együttesen három évet elér, nyugdíjba beszámítható fizetésének egyévi, akinek pedig szolgálati ideje négy évet elér, kétevi összegével felérő végkielégítés illeti meg.

(6) Ha a főispánnak főispáni és egyéb beszámítható szolgálati ideje öt évet elér, öt utoljára húzott nyugdíjba beszámítható fizetésének 20 %-a illeti meg nyugdíjként, amely a tizedik szolgálati év betöltéséig évenként 4-4 %-kal, a tizedik szolgálati év betöltése után pedig a 40-ik szolgálati év betöltéséig évenként 2-2 %-kal emelkedik. Ha azonban a főispán a főispáni állásban egyhuzamban öt évet tölt el, nyugdíját a tizedik év betöltése előtt is 40 %-ban kell megállapítani, amely ilyen esetben csak a tizedik szolgálati év betöltése után emelkedik évi 2-2 %-kal.

(7) Ha a főispán a fentebbi rendelkezések szerint ellátásra szerzett igényt, özvegyét és árváit ugyanolyan ellátás illeti meg, mint aminőt a hatályban álló jogszabályok az állami tisztviselőkre nézve megállapítanak.

A törvényhatósági bizottsági tagok megbízatásának meghosszabbítása

96. § Az e törvény hatálybalépése idejében működő törvényhatósági bizottságok tagjainak megbízatása az új törvényhatósági bizottságok megalakulásáig tart.

A törvény hatálya

97. § (1) E törvény rendelkezései nem terjednek ki az adó- és az illetékügyekre.

(2) E törvény II. és IV. Részének, valamint a III. Rész 65. §-a (1) és (2) bekezdésének, továbbá 66., 67. és 74. §-ainak rendelkezései Budapest székesfővárosra is hatályosak.

(3) E törvény 8. §-ának a törvényhatósági bizottsági tagok összeférhetetlenségére vonatkozó rendelkezései irányadók a megyei város képviselőtestületének tagjaira is. Ezek összeférhetetlenségi kérdésében a képviselőtestület által esetről-esetre, saját tagjai közül, titkos szavazással választott nyolc tagú küldöttség határoz, amelynek megalakulására, eljárására és határozatainak következményeire a 21. § (8)-(12) bekezdéseinek rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

Hatályon kívül helyezett jogszabályok

98. § Ennek a törvénynek hatálybalépésével az 1886:XXI. tc. 21-55., 58., 59., 74-76., 79-81., 83., 84. §-ai; az 1886:XXII. tc. 34., 36-38., 40., 52., 90-108., 126., 143., 165. §-ai; az 1901:XX. tc. 1-16. §-ai; az 1908:XXXVI. tc. 11. §-a; az 1876:VI. tc. 56-61. §-ai; az 1883:I. tc. 5. §-ának III-VIII. pontjai; továbbá az 1886:XXII. tc. 32., 33., 39., 42., 63., 122. és 164. §-ának, valamint egyéb jogszabályoknak ezzel a törvénnyel ellenkező rendelkezései hatályukat veszítik.

Hatálybalépés. Végrehajtás

99. § (1) Ennek a törvénynek I., III. és V. Részében foglalt rendelkezések a törvény kihirdetése napján lépnek hatályba.

(2) A törvény II. és IV. Részében foglalt rendelkezéseket a belügyminiszter az ország egész területére egyidőben, rendelettel lépteti életbe, mihelyt a törvény alapján létesítendő új szervezetek megalakultak. Az életbeléptetett rendelkezéseket alkalmazni kell az akkor már folyamatban lévő közigazgatási ügyekben is.

(3) Ezt a törvényt a belügyminiszter és ha valamely más rendelkezés más miniszter hatáskörét is érinti, erre vonatkozólag az érdekelt szakminiszterrel egyetértve hajtja végre.

A) kimutatás a 3. §-hoz**A törvényhatósági bizottsági tagok száma**

1	2	3	4	5	6	7	8
Törvényhatóság	A 2. § (1) 1.	A 2. § (1) 2.	A 2. § (1) 3.	A 2. § (1) 1., 2. és 3.	Az örökös tagsági helyek száma	A th. tisztségviselő tagok száma a törvény életbelépés	A 2-7. rovatol összege
	pontjai alá tartozó tagok száma			tagok			
Vármegyékben.							
1. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye	180	180	90	450	22	52	524
2. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	180	180	90	450	22	26	498
3. Somogy vármegye	180	180	90	450	22	22	494
4. Zala vármegye	180	180	90	450	22	28	500
5. Szabolcs és Ung k. e. e. vármegye	180	180	90	450	22	23	495
6. Békés vármegye	168	168	84	420	21	19	460
7. Heves vármegye	156	156	78	390	20	20	430
8. Vas vármegye	144	144	72	360	18	21	399
9. Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegye	144	144	72	360	18	21	399

10.	Tolna vármegye	144	144	72	360	18	18	396
11.	Baranya vármegye	132	132	66	330	16	19	365
12.	Veszprém vármegye	120	120	60	300	15	18	333
13.	Fejér vármegye	120	120	60	300	15	15	330
14.	Nógrád és Hont k. e. e. vármegye	108	108	54	270	14	19	303
15.	Hajdú vármegye	84	84	42	210	10	15	235
16.	Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vármegye	84	84	42	210	10	17	237
17.	Bihar vármegye	84	84	42	210	10	16	236
18.	Komárom és Esztergom k. e. e. vármegye	84	84	42	210	10	15	235
19.	Győr, Moson és Pozsony k. e. e. vármegye	72	72	36	180	9	16	205
20.	Csongrád vármegye	72	72	36	180	9	13	202
21.	Sopron vármegye	72	72	36	180	9	14	203
22.	Zemplén vármegye	72	72	36	180	9	16	205
23.	Szatmár, Ugocsa és Bereg k. e. e. vármegye	72	72	36	180	9	13	202
24.	Bács-Bodrog vármegye	60	60	30	150	7	12	169
25.	Abaúj-Torna vármegye	60	60	30	150	7	15	172

Törvényhatósági jogú városokban.

1.	Szeged	72	72	36	180	9	16	205
2.	Debrecen	72	72	36	180	9	17	206
3.	Kecskemét	60	60	30	150	7	15	172
4.	Hódmezővásárhely	60	60	30	150	7	17	174
5.	Miskolc	48	48	24	120	6	13	139

6. Győr	48	48	24	120	6	14	140
7. Pécs	48	48	24	120	6	13	139
8. Székesfehérvár	48	48	24	120	6	14	140
9. Sopron	48	48	24	120	6	12	138
10. Baja	48	48	24	120	6	12	138

B) kimutatás a 4. §-hoz**Az egyes vallásfelekezetek képviselőinek száma**

Törvényhatóság	Róm. kath.	Gör. kath.	Reform.	Evang.	Gör. keleti	Izraelit	Összes
Vármegyékben.							
1. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye							
2. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	10	-	3	1	-	1	15
3. Somogy vármegye	9	-	5	-	-	1	15
4. Zala vármegye	11	-	2	1	-	1	15
5. Szabolcs és Ung k. e. e. vármegye	12	-	1	1	-	1	15
6. Békés vármegye	4	3	6	1	-	1	15
7. Heves vármegye	4	-	4	5	1	-	14
8. Vas vármegye	11	-	1	-	-	1	13
9. Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegye	8	-	1	2	-	1	12
10. Tolna vármegye	7	1	3	-	-	1	12
11. Baranya vármegye	9	-	2	1	-	-	12
12. Veszprém vármegye	9	-	1	1	-	-	11
13. Fejér vármegye	7	-	2	1	-	-	10
14. Nógrád és Hont k. e. e. vármegye	7	-	2	1	-	-	10
15. Hajdú vármegye	7	-	1	1	-	-	9
16. Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vármegye	1	1	5	-	-	-	7

17.	Bihar vármegye	4	-	1	1	1	-	7
18.	Komárom és Esztergom k. e. e. vármegye	1	-	5	-	1	-	7
19.	Győr, Moson és Pozsony k. e. e. vármegye	5	-	2	-	-	-	7
20.	Csongrád vármegye	5	-	-	1	-	-	6
21.	Sopron vármegye	5	-	1	-	-	-	6
22.	Zemplén vármegye	5	-	-	1	-	-	6
23.	Szatmár, Ugoicsa és Bereg k. e. e. vármegye	2	1	2	-	-	1	6
24.	Bács-Bodrog vármegye	1	1	3	-	-	1	6
25.	Abaúj-Torna vármegye	5	-	-	-	-	-	5
		2	1	2	-	-	-	5

Törvényhatósági jogú városokban.

		6	-	-	-	-	-	6
1.	Szeged	1	-	4	-	-	1	6
2.	Debrecen	4	-	1	-	-	-	5
3.	Kecskemét	1	-	3	1	-	-	5
4.	Hódmezővásárhely	2	-	1	-	-	1	4
5.	Miskolc	2	-	-	1	-	1	4
6.	Győr	4	-	-	-	-	-	4
7.	Pécs	3	-	-	-	-	-	3
8.	Székesfehérvár	2	-	-	1	-	-	3
9.	Sopron	3	-	-	-	-	-	3
10.	Baja							

C) kimutatás a 4. §-hoz

Az érdekképviseleti tagok száma

Törvényhatóság	Ügy- védi	Köz- jegyző	Mér- nöki	Orvos- szövets- fiókjai	Keresk- delem és ipar	Mező- gazdas- bizotts.	Vitézi	Ország- társada- lombiz- tosító	Várme- gyei jegyzői egyesü	Összes
	kamarák									
	kiküldötteinek száma									
Vármegyékben.										
1. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye	3	1	3	3	12	30	2	6	4	64
2. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	3	1	3	3	12	30	2	6	4	64
3. Somogy vármegye	3	1	3	3	12	30	2	6	4	64
4. Zala vármegye	3	1	3	3	12	30	2	6	4	64
5. Szabolcs és Ung k. e. e. vármegye	3	1	3	3	12	30	2	6	4	64
6. Békés vármegye	3	1	3	3	12	25	2	6	4	59
7. Heves vármegye	3	1	2	3	9	25	2	5	4	54
8. Vas vármegye	3	1	2	3	9	20	2	5	4	49
9. Borsod, Gömör és Kishont k. e. e. vármegye	3	1	2	3	9	20	2	5	4	49
10. Tolna vármegye	3	1	2	3	9	20	2	5	4	49
11. Baranya vármegye	3	1	2	3	6	20	2	4	3	44
12. Veszprém vármegye	3	1	2	3	6	15	2	4	3	39
13. Fejér vármegye	3	1	2	3	6	15	2	4	3	39
14. Nógrád és Hont k. e. e. vármegye	2	1	1	2	6	15	2	3	2	34
15. Hajdú vármegye	1	1	1	1	6	10	1	2	1	24
16. Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vármegye	1	1	1	1	6	10	1	2	1	24
17. Bihar vármegye	1	1	1	1	6	10	1	2	1	24
18. Komárom és Esztergom k. e. e. vármegye	1	1	1	1	6	10	1	2	1	24

TARTALOMJEGYZÉK

1929. évi XXX. törvénycikk	1
a közigazgatás rendezéséről	1
I. Rész	1
Az önkormányzati testületek újjászervezése	1
I. Fejezet	1
Törvényhatósági igazgatás	1
A törvényhatósági bizottság	1
A törvényhatósági bizottság tagjai	1
Tagok száma	1
A szakszerűség képviselője, a vallásfelekezetek képviselete és az érdekképviselő	2
Örökös tagok	3
Hivatali állásuknál fogva törvényhatósági bizottsági tagok	4
Törvényhatósági választójog és választhatóság	4
Kizáró okok és összeférhetetlenség	5
A legtöbb adófizetők névjegyzéke	5
A legtöbb adófizetők választása	6
Az összes választók névjegyzéke	6
Választókerületek	7
A választások sorrendje. A megbízás időtartama. Póttagok	7
Választási hirdetések	8
Választási eljárás az összes választók közül történő választásnál	8
Szavazás és a szavazatok összeszámlálása	8
A választás eredményének megállapítása és kihirdetése	9
Jogorvoslat a választások ellen. Felülvizsgálat hivatalból	10
Választás több tagsági jog között	10
Igazolóválasztmány	10
A bizottsági tagság megszűnése	10
A törvényhatósági bizottság közgyűlésének hatásköre	12
A közgyűlés összehívása	13
A közgyűlés elnöke	13
Az elnök jogköre	13
Tárgysorozat	14
Ügyek előkészítése	14
Tanácskozás és határozathozatal	14
Érdekeltség	16
Széksértés	16
A közgyűlés nyilvánossága	17

Ügyrend	17
Közgyűlési jegyzőkönyv	17
A kisgyűlés szervezete	18
A kisgyűlés hatásköre	19
A törvényhatósági bizottság feloszlatása	19
II. Fejezet	20
Községi igazgatás	20
„Megyei város”-elnevezés	20
A képviselőtestületi tagok száma a megyei városokban	20
Egyes megyei városok kivétele a vármegye vagyongazdálkodó hatósága alól	20
Községi legtöbb adófizetők	21
Községi választójog	21
Választhatóság	21
III. Fejezet	21
A törvényhatóságokat és a községeket érintő rendelkezések	22
A törvényhatósági bizottság és a községi képviselőtestület újjáalakítása	22
A városi tanács megszűnése	22
A bíráló választmány megszűnése	22
II. Rész	22
Jogorvoslatok, hatósági fokozatok és eljárási szabályok	22
I. Fejezet	23
Jogorvoslatok és hatósági fokozatok a rendőri büntető eljárás körébe nem tartozó közigazgatási ügyekben	23
Jogorvoslatok igénybevétele	23
Jogorvoslatok igénybevételére jogosultság	23
Fellebbezés az I. fokú véghatározat ellen	23
Jogorvoslat a II. fokú véghatározat ellen	23
Felülvizsgálati kérelem	23
Igazolási kérelem	24
Újrafelvételi kérelem	24
Jogorvoslati határidő	24
Felfolyamodás	25
A jogorvoslatok előterjesztésének helye és módja	25
A jogorvoslatok halasztó hatálya	25
Hatósági fokozatok	26
A közigazgatási bizottság hatásköre	26
II. Fejezet	27
Hatósági fokozatok és a jogorvoslatok korlátozása rendőri büntetőbírói ügyekben	27
Hatóságok kihágási ügyekben	27
A fellebbevitel korlátozása kihágási ügyekben	28

III. Fejezet	28
Eljárási szabályok	28
Érintkezés a hatóságok közt	28
A hatáskör és az illetékesség vizsgálása	28
Lemondás a jogorvoslatról	29
Kihágási büntetés végrehajtásának felfüggesztése	29
III. Rész	29
Közigazgatási tisztviselők és egyéb alkalmazottak személyi és szolgálati viszonyaira vonatkozó rendelkezések	29
Elméleti képesítés	29
Gyakorlati képesítés	30
A már alkalmazásban levő tisztviselők képesítése	31
A vármegyei és városi tisztviselők alkalmazása	31
A vármegyei tisztviselők fizetési osztályokba sorozása	32
A vármegyei alkalmazottak illetményei	34
A városi alkalmazottak illetményei	34
Egyes tisztviselők mellékfoglalkozásai	35
Egyes vármegyei tisztviselők szolgálati beosztása	35
Önkormányzati alkalmazottak nyugalmahelyezése	36
IV. Rész	36
Fegyelmi eljárás az önkormányzati tisztviselők ellen	36
Rendbüntetés	36
A fegyelmi eljárás okai	37
A fegyelmi eljárás megindítása	37
Fegyelmi eljárás elrendelésére jogosultak	37
Lemondás	38
Felfüggesztés	39
Vizsgálóbiztos	40
Fegyelmi vizsgálat	40
A közvádló indítványa	41
A közvádló indítványára észrevétel	42
Hatáskör	42
Illetékesség. Delegálás	42
A fegyelmi hatóságok szervezete	43
Szóbeliség, írásbeliség	43
Fegyelmi tárgyalás és határozathozatal	44
Fegyelmi büntetések	44
Jogorvoslatok	45
A fegyelmi büntetés erkölcsi hatálya	45
Elévülés	46
Eljárás bűncselekmény esetében	46
V. Rész	47
Vegyes és életbeléptető rendelkezések	47

A főispánoknak, valamint özvegyeiknek és árváiknak illetményei, illetőleg ellátása	47
A törvényhatósági bizottsági tagok megbízatásának meghosszabbítása	47
A törvény hatálya	47
Hatályon kívül helyezett jogszabályok	48
Hatálybalépés. Végrehajtás	48
A) kimutatás a 3. §-hoz	48
A törvényhatósági bizottsági tagok száma	48
B) kimutatás a 4. §-hoz	50
Az egyes vallásfelekezetek képviselőinek száma	50
C) kimutatás a 4. §-hoz	51
Az érdekképviselői tagok száma	51